

Elena Garrigolas Ledo

Niub 18100994

Treball Final de Grau

Curs 2019 /2020

Tutora Eva Marín Peinado

Àmbit Dibuix

Facultat de Belles Arts - Universitat de Barcelona

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Agrair a la meva tutora del treball de fi de grau, Eva Marin Peinado, per la seva exigència, el constant suport, l'orientació i la confiança d'acompanyar-me durant la trajectòria del projecte. Per la seva implicació en el treball, els suggeriments i plantejament de qüestions que han donat impuls a la meva constància.

A totes les persones que m'han ajudat aportant el seu gra de sorra, pel seu interès, *feedback* i, sobretot per l'alleugeriment de la feixuguesa del camí donades les circumstàncies.

resum/abstract

Religare

Religare és un retaule a partir d'una pintura de la Santa Múnia i un seguit de dibuixos basats en l'experiència personal, sobre un passat que es repeteix a mode de records i accions on la repressió era quelcom normalitzat. El treball és una crítica a una institució i a uns mètodes d'adoctrinament, una reflexió sobre l'anacrocisme de la religió cristiana, i com aquesta afecta a la dona i a la seva sexualitat. Qüestiono, en forma de sàtira, el comportament incoherent segons el que prediquen els fidels, especialment el dels membres de l'*Opus Dei*. *Religare* és un reconciliament amb el meu propi cos i una crida a la llibertat, per poder, per fi, establir una cloenda amb aquest passat i deixar-lo enrere.

Paraules clau

repressió / cristianisme / sexualitat / llibertat / dona

Religare is an altarpiece from a painting of Santa Múnia and a series of drawings based on personal experiences, about a past where repression was something normalized. The project is a critique of an institution and its methods of indoctrination, a reflection on the anachronism of the Christian religion, and how it affects women and their sexuality. I question, in the form of satire, the inconsistent behavior of the faithful, especially from the members of *Opus Dei*. *Religare* is a reconciliation with my own body and a call to freedom, to be able to finally establish a closing with this past and leave it behind.

Keywords

epression / christianism / sexuality / freedom /woman

“Creure significa alliberar en si mateix allò indestructible.”

- Kafka

índex

	resum/abstract	5
I	què és i d'on provè	10
	què m'ha portat a voler parlar des del personal	12
	què pretenc	22
	què sustenta el meu projecte	24
	la biografia com a factor decissiu en l'obra pròpia	25
	la sexualitat i el gènere en col·lisió	32
	l'art com a pertorbació	38
	la hipocresia de la doctrina	40
II	organització i metodologia del treball	52
III	obra	62
	dibuixos	64
	quan resava i era perdonada	66
	puresa i no-sexualitat	72
	els sacraments i la virginitat	80
	segregació	89
	fàbriques de bebés	95
	la serventa	102
	contranatura	108
	col·lapse	114
	Múnia	116
	com dialoguen les peces	127
	respostes finals	132
	fonts documentals	134

I

què és i d'on prové

Religare és una crítica a la religió catòlica basant-me en l'educació rebuda durant l'etapa escolar, dels dos als divuit anys, instruïda per membres de l'Opus Dei¹. Faig referència a totes les incoherències que he viscut respecte al cristianisme tant a casa com a l'escola: el que he vist, escoltat, llegit, anècdotes i qualsevol reflexió o dubte que m'han arribat a sorgir al llarg d'aquests anys.

La paraula religió prové del llatí *religare*, i d'aquí ve el títol del projecte, que significa lligar dos vegades o lligar fortament. Jo li atorgo a aquesta doctrina que regla l'home² i el lliga socialment, un altre significat i l'adapto al meu sentiment envers la repercussió que ha tingut la religió sobre mi. El redueixo a tres paraules clau: adoctrinament, obligació i repressió.

Religare personifica dues parts i èpoques de la meua vida que s'han vist col·lapsades com si fos un vehicle enmig d'un embús i em veiés parada indefinidament; el meu present al volant i el meu passat, perenne³, de copilot. De tal manera que em trobo estrictament lligada a un passat que vull negar però que no puc. Aquest treball és el resultat d'una conversa forçada entre el conductor i el copilot; entre un passat en el qual no podia conduir, per tant, no podia decidir sobre la meua pròpia vida i un present enganyat, pensant que condueixo però que en realitat vaig guiada pel passat. Utilitzo el lleguantge gràfic com a via d'escapament i d'expressió.

col·lapsar

Arribar un servei al punt màxim de capacitat, a partir del qual ja no funciona bé. (Institut d'Estudis catalans, s.d.)

¹ Institució de l'Església catòlica fundada el 1928 a Madrid per José María Escrivá de Balaguer i Albàs, el qual fou canonitzat l'any 2002.

² Al llarg del treball em refereixo a la humanitat amb "home", paraula no inclusiva, tal i com es fa en el cristianisme. Per remarcar encara més el sistema patriarcal dins d'aquesta religió.

³ Faig referència al que significa la filosofia perenne. Segons el pensament escolàstic, la filosofia aristotelicotomista, per tal com, segons la seva pròpia concepció, és la definitiva. L'utilitzo de comparativa amb la religió imposada com a única i veritable.

*què m'ha portat a voler parlar des del
personal*

Oscil·lar entre allò bo i allò dolent, divagar sobre els grisos que hi ha entre el negre i el blanc, no saber distingir el dimoni de l'àngel i viure en un cercle de dubtes cada vegada més gran- en un constant retorn al passat- han fet que vulgui treure els meus dimonis i representar-los en aquest projecte. Exposar temes que m'han preocupat durant molt temps i encara em persegueixen i treballar sobre experiències que m'han fet qüestionar el comportament humà més enllà de la religió s'ha convertit en una necessitat.

Dos dels principals antecedents de *Religare* són els últims treballs que he presentat aquest curs. És en aquest període quan finalment he trobat la manera d'expressar el que vull transmetre d'una forma clara a través dels projectes del *Confessionari automàtic* [Figura 1] i les *Estampes profanades* [Figures 2-7]. En el primer parlo del pecat de manera irònica, taxant el fet de confessar-se com a quelcom absurd. S'anul·la la figura del Mossèn i es substitueix per la veu de la Siri, una veu robotitzada i programada que ni escolta ni respon raonant. Aquesta peça resulta del sentiment que em deixava la confessió, quan m'obligaven a fer-ho a l'escola. El segon projecte és una reflexió sobre la dualitat del bé i el mal intrínsec a l'Església com a organisme, una crítica a un seguit de temes condemnats, com la pederàstia, la corrupció i l'abús de poder. L'obra consisteix en estampes religioses trobades en calaixos d'un moble de casa meua, condemnades a *no-ésser*, però que extretes de l'oblit han passat a gaudir d'una nova existència. Sotmeses a la contradicció, són modificades per ensenyar la doble cara de l'Església. Les imatges es veuen profanades i deixen entreveure la dualitat: el que es mostra i el que s'amaga. Aquesta peça és resultat de les contradiccions a les que m'enfrontavaa durant l'època escolar.

Figura 1. Garrigolas, E. (2020). Confessionari automàtic [Instal·lació]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 2 . Garrigolas, E. (2020). Sèrie d'Estampes Profanades [Gouache sobre estampes]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 3 . Garrigolas, E. (2020). Sèrie d'Estampes Profanades [Gouache sobre estampes]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

San Josemaría Escrivá

Fundador del Opus Dei

ORACIÓN

Oh Dios, que por mediación de la Santísima Virgen otorgaste a San Josemaría, sacerdote, gracias innumerales, escogiéndole como instrumento fidelísimo para fundar el Opus Dei, camino de santificación en el trabajo profesional y en el cumplimiento de los deberes ordinarios del cristiano: haz que yo sepa también convertir todos los momentos y circunstancias de mi vida en ocasión de amarte, y de servir con alegría y con sencillez a la Iglesia, al Romano Pontífice y a las almas, iluminando los caminos de la tierra con la luminaria de la fe y del amor.

Concédeme por la intercesión de San Josemaría el favor que te pido... (pídase). Así sea.

Padrenuestro, Avemaría, Gloria.

Figura 4. Garrigolas, E. (2020). Sèrie d'Estampes Profanades [Gouache sobre estampes]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 5. Garrigolas, E. (2020). Sèrie d'Estampes Profanades [Gouache sobre estampes]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 6. Garrigolas, E. (2020). Sèrie d'Estampes Profanades [Gouache sobre estampes]. Mides variables. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

Sant Josepmaria Escrivà

Fundador de l'Opus Dei

ORACIÓ

Oh Déu, que per mediació de la Verge Santíssima atorgàreu a Sant Josepmaria, sacerdot, gràcies innombrables, escollint-lo com a instrument fidelíssim per fundar l'Opus Dei, camí de santificació en el treball professional i en l'acompliment dels deures ordinaris del cristià: feu que jo sàpiga també convertir tots els moments i circumstàncies de la meua vida en ocasió d'estimar-vos, i de servir amb alegria i amb senzillesa l'Església, el Sant Pare i les ànimes, il·luminant els camins de la terra amb la lluminària de la fe i de l'amor.

Concediu-me per la intercessió de Sant Josepmaria el favor que us demano... (demani's). Així sia.

Parenostre, Avemaria i Glòria.

Figura 7. Garrigolas, E. (2020). Sèrie d'Estampes Profanades [Gouache sobre estampes]. Mides variables. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

Crear en base a l'experiència personal és com practicar-me a mi mateixa un exorcisme en el qual expulso allò que em controla. Em permet indagar sobre la meva persona, la meva identitat, descobrir nous camins i evidenciar una problemàtica més gran que les meves pròpies preocupacions. La meva experiència és una mera excusa per fer crítica i denúncia sobre un tema social que afecta a més gent: "allò personal és polític"¹. Aquest lema ens permet interpretar el passat. Quan afirmem que lo personal és polític estem dient que els nostres cossos són espais polítics perquè en ells s'hi troben abusos que no només afecten als cossos individuals de cada un de nosaltres sinó que afecten al teixit social. Per molt que l'experiència sigui personal, la violència és generalitzada i estructural, per tant, afecta a tota la societat en el seu conjunt. Amb *Religare* treballo un mirar introspectiu, una consciència del propi ser i del propi cos, de manera autobiogràfica com a context real i vivencial. Obro la discussió sobre la dicotomia entre la relació d'allò públic i allò privat, revisant així qüestions de gènere i discriminacions.

Cuidar i defensar els nostres cossos és lluitar per la recuperació del nostre espai més íntim, així doncs, què pot ser més polític que la defensa de la sobirania dels nostres cossos? Convé tornar a reflexionar sobre la dimensió política dels nostres cossos i les nostres vides. No es tracta que ens culpabilitzem per totes les formes en que cada una de nosaltres encara contribueix al manteniment del patriarcat, sigui per la manera en què estimem, comprem o ens relacionem. Entendre que allò personal és polític i per tant, buscar la coherència entre el que diem, pensem i actuem, és un procés que ens ajuda a veure el poder d'aquestes estructures patriarcal que ens oprimeixen i s'han de visibilitzar.

¹ Lema que va abanderar el feminisme dels anys 70, proclamat per primer cop per Kate Millet l'any 1970.-

què pretenc

M'interessa especialment posicionar-me d'una manera més ferma i establir un marc teòric de referents sòlid. Sento que he caminat bastant a cegues durant la carrera i aquest projecte m'ha ajudat a trobar i centrar-me en el que realment buscava. Vivia cohibida, no deixava fluir les idees, encara tenia certes restriccions que en realitat m'imposava jo mateixa. Amagava i reprimia sentiments i pensaments per no "ferir" a familiars, per no ser una decepció, per evitar les crítiques, però he arribat a comprendre el veritable significat de l'art. Almenys per mi, ara per ara, art significa creixement. I no podria créixer si no fos per l'alliberament tan pur que estic experimentant i que espero seguir experimentant.

Religare em permet reivindicar la meua sexualitat després de tants anys represa i ofegada. Entendre, per fi, que la meua vida és meua i deslligar-me d'idees tòxiques provinents del meu cercle més proper. Utilitzar la meua posició com a dona i criticar la visió patriarcal que encara hi ha dins la religió catòlica, la qual fa referència a l'home com a superior i la dona com a objecte de burla, qüestionant així les formes de poder repressives que s'exerceixen. Donar una ullada al què passa dins la Institució Eclesiàstica i descobrir-hi el que oculta.

Per tant, els objectius d'aquest treball són els següents:

- Crear un marc teòric i de referents propis
- Reivindicar la sexualitat pròpia com contrapunt a la repressió apresada
- Qüestionar les formes de poder repressives
- Reflexionar sobre l'Església catòlica com a mètode d'adoctrinament anacrònic
- Criticar la visió patriarcal i de dominació respecte a la dona dins l'Església catòlica i els seus estaments
- Mostrar les contradiccions de l'Església catòlica com a sistema d'ocultació

què sustenta el meu projecte

la biografia com a factor decisiu en l'obra pròpia

La composició del treball apunta a una reflexió i una visita al passat, passant per com m'ha afectat durant els anys de l'etapa escolar i a les múltiples conclusions que he arribat. El fil conductor que teix la meua obra és bàsicament la història de la meua vida, per tant, remarco que la reflexió crítica que realitzo està basada en experiències i coneixements personals - juntament amb una recerca d'informació contrastada - i en cap moment intento insultar o burlar-me de la religió cristiana ni de ningú qui la practica. No posaré en dubte l'existència o no de Déu, això no importa aquí. La religió és, per mi, una corrent idealista de les masses, que no passa per un filtre de veracitat dels seus dictàmens. Entenc que al llarg de la història la religió ha complert una infinitat de papers, la majoria fonamentals pel desenvolupament de la humanitat, ja que està estrictament vinculada a les bases morals i dirigeix les accions de les persones. Per altre banda, però, és necessari diferenciar la religió de la forma en que ha estat i està siguent utilitzada per l'home. Aquí entra en joc el meu rebuig i, remetent al principi, hi va haver un moment en la meua vida que vaig veure clar que quelcom no funcionava. Hi trobava moltes contradiccions, restriccions i fal·làcies, però tot i així estava dins d'aquest món i no en podia sortir. I encara em pregunto si en podré algún dia.

Engels(1878) senyala que “todas las religiones no son más que el reflejo fantástico en el cerebro humano de las fuerzas exteriores que dominan su vida cotidiana; al reflejarse las fuerzas terrestres, adquieren el aspecto de fuerzas superterrestres”. (Citat per Sergio Puente, 2003, p.226). Amb això es refereix que l'home, des que té consciència de la seva pròpia existència, ha intentat explicar i explicar-se a si mateix els fets que no pot entendre. I com expliquem el que no entenem? Des dels inicis, la forma més senzilla ha estat la d'inventar sers sobrenaturals, que sobrepassen les nostres capacitats i tenen un total poder sobre l'univers; heus aquí el concepte de déu. “El politeisme¹ va ser la primera religió dels éssers humans” (Hume, 1799, p.402), era una forma típica de religió durant l'Edat de l'Bronze i l'Edat del Ferro fins a l'Era Axial i el desenvolupament de les religions abrahàmiques, l'última de les quals propugnava el monoteisme, un sol Déu.

¹ En el politeisme es tenia un déu per cada fenomen climàtic, convertint-se així en mites fantàstics.

L'home inventa m'ns ficticis del que succeeix al seu entorn, com per exemple, el concepte de la mort, que per tal de no sentir el dolor que provoca ens fa creure en la idea del Cel, aquest "món" on habiten les ànimes de les persones que perdem. Einstein (1930) afirma en l'article *Religion and Science* escrit per la revista New York Times, , que el causant de produir idees religioses en l'home primitiu és fonamentalment la por: la por a la gana, als animals ferotges i a la mort. En aquest cas entenc la Fe com un mecanisme de defensa per minvar el patiment. Saber que aquesta persona amb qui ja no pots interactuar, encara existeix i encara hi pots parlar, tot i no poder rebre resposta alguna, proporciona alleujament al saber que està bé i et cuida des de dalt. En aquest cas la religió pot ésser sinònim d'esperança i consol. Existeix també quelcom més social i moral, motivat pel desig d'amor, amb un concepte més antropomòrfic de Déu. Segons l'autor, existeixen altres raons menys primitives en els impulsos socials:

El deseo de ser guiado, amado, y apoyado, impulsa al hombre a formar la concepción social o moral de Dios. Este es el Dios de la Providencia, el que protege, dispone, recompensa y castiga; el Dios que, de acuerdo con los límites de la visión del creyente, ama y aprecia la vida; el confortador de las penas y anhelos insatisfechos; el que preserva el alma de los muertos. Esta es la concepción moral de Dios. (Einstein, 1930)

És d'aquí on parteix la idea del Déu que m'han intentat inculcar, basat en l'amor, el motiu del qual no trobo desencertat. Pot semblar un postulat innocent, però en el meu cas no ho va ser, comportava idees contradictòries, extremistes i xocants.

Tinc gravat a la memòria frases com que "la Fe dóna sentit a la vida" o "la Fe dóna una raó per viure correcta i feliçment" en la qual reps de Déu una "guia pràctica"¹ de normes morals que t'ajudaran a aconseguir una vida plena. Aquesta classe de frases eren el pa de cada dia al col·legi on anava i del qual s'alimentaven les professores. Un col·legi de l'Opus Dei, només de noies i professores, la majoria numeràries² les quals sempre he descrit com "casades amb Déu però sense portar hàbit" on, per descomptat vestiem amb uniforme; la faldilla típica a quadres, de color vermell amb detalls blancs i verds, un polo blanc amb l'escut, el jersei blau marí amb, altre cop, l'escut, uns mitjons alts a joc i les típiques sabates. Sempre amb la faldilla just per sobre els genolls, no fos cas que es veiés una mica de cuixa, i sobretot que no es notés el sostenidor.

¹ Amb "guia pràctica" em refereixo a totes les ensenyances morals de Déu, on Déu passa a ser Amor. El cristià té la convicció que quan s'estima als demés, quan un es porta bé amb els altres, està estimant a Déu. Per tant, totes les accions es fan per aquest amor a Ell. Com a conceptes tenen els 10 Manaments de la llei de Déu i els 7 pecats capitals que és d'on es basen principalment sobre si un acte és bo o dolent. Un acte moralment bo suposa tant la bondat, com la fi i les circumstàncies de l'acció. Per tant si una d'aquestes tres coses corromp l'acció, aquesta deixa de ser bona.

² Tipus de membre que forma part de la Prelatura de l'Opus Dei, n'hi ha tres tipus: numeraris, agregats i supernumeraris.

Figura 8 . Polo, uniforme escolar Les Alzines. Disponible a: <https://www.elcor-teingles.es/uniformes/gerona/girona/les-alzines/>

Figura 9. Faldilla , uniforme escolar Les Alzines. Disponible a: <https://www.elcorteingles.es/uniformes/gerona/girona/les-alzines/>

Figura 10. Jersey, uniforme escolar Les Alzines. Disponible a:
<https://www.elcorteingles.es/uniformes/gerona/girona/les-alzines/>

Figura 11. Sabates, uniforme escolar Les Alzines. Disponible a:
<https://www.elcorteingles.es/uniformes/gerona/girona/les-alzines/>

L'art pertany a l'essència mateixa de l'home, ja que des dels seus inicis s'ha vist "forçat" per la seva pròpia interioritat a representar o expressar quelcom, ja sigui l'exterior que el rodeja o el seu propi interior. Aquesta voluntat de treballar sobre la meua pròpia biografia és quelcom que comparteixo amb altres artistes que basen les seves obres entorn a les seves vides, deixant entrar a l'espectador en una part d'ells, tan íntima i personal, que podem arribar a comprendre fins i tot preocupacions pròpies, sentir-nos identificats, absorts. Si més no, fer-nos pensar sobre la temàtica d'una manera especial i diferent, des d'una perspectiva que no és la pròpia, la qual cosa sempre és reconfortant i educativa.

Un bon exemple n'és Felix Gonzalez Torres: artista conceptual que treballava aspectes de la seva vida com a posicionaments polítics, reivindicant la seva condició d'home immigrant i homosexual.. En paraules de Tim Rollins¹, (1993, pàg.40) la seva obra era tan industrial com la del minimalista Donald Judd i tan personal com la poesia d'Emily Dickinson. Bombetes que es van apagant, rellotges que es desincronitzen, muntanyes de caramels que apareixen i desapareixen són al·legories de la mort, el procés del dol i l'absència al mateix temps que la possibilitat d'existir per sempre. L'art de Torres és polític, de denúncia, presentat d'una manera propera, sensible i poètica, com el cas de la visibilització de la realitat homosexual en un context en què es negava les morts per SIDA. En *Sense Títol (Retrat de Ross a L.A., 1991)* es presenta una muntanya de caramels amb el pes exacte de la seva parella, on s'invita al públic a emportar-se'ls com a metàfora de la consumició del seu cos per culpa del SIDA, evidenciant les dinàmiques del virus.

Figura 12. Gonzalez-Torres,F. (1991). *Untitled (Perfect lovers)*. [Escultura] 35'6 cmx 71'2 x 7 cm. MoMA, Nova York. [Consulta: 26 de març de 2020]. Disponible a: <https://historia-arte.com/obras/untitled-perfect-lovers>

Figura 13. Gonzalez-Torres,F. (1991). *Portrait of Ross in L.A.* [Instal·lació] Mides variables. Art Institute of Chicago, Chicago, IL, US [Consulta: 26 de març de 2020] Disponible a: <https://www.wikiart.org/en/felix-gonzalez-torres/untitled-portrait-of-ross-in-l-a-1991>

¹ Artista nord-americà que juntament amb K.O.S. van formar el grup d'art "Tim Rollins i K.O.S."

la sexualitat i el gènere en col·lisió

Tracey Emin és una artista britànica, pertanyent a la generació dels anomenats YBA (Young British Artists). La seva obra gira entorn un estil personal de confessió abordant problemes com el trauma sexual, l'objectificació de la dona i els errors del capitalisme. De fet avui en dia encara abunden discursos que van a favor de la repressió de la vida sexual de les dones. En el meu cas, per exemple, aquesta repressió prové de l'educació rebuda des de la tradició cristiana, la qual associa amb el sentiment de culpa o vergonya, vinculats als impulsos sexuals. Michel Foucault en *Historia de la sexualitat* descriu l'evolució històrica de la repressió sexual. En el quart volum, *Les confessions de la carn*, el qual fou inèdit fins el 2018, aborda l'era cristiana. Irromp la "carn" dels cristians, és a dir, fa referència a un desig que la voluntat mai podrà controlar del tot. La religió fa de cada individu un subjecte que es governa a si mateix, reprimint el seu desig carnal. Aquesta repressió neix del cristianisme, el qual inscriu el vincle sexual dintre el matrimoni. El règim patriarcal que configura el cristianisme senyala que la sexualitat fora el matrimoni porta a la perdició i es converteix així, en manipulació directa. D'aquesta manera es valora la virginitat, la continència, la monogàmia, la fidelitat i el sexe en funció de la procreació.

Els dibuixos i pintures d'Emin són freqüentment gràfics i violents, representant el cos de la dona com a lloc d'horror i trauma. Utilitza descaradament experiències personals. Es posa intencionadament en la posició de l'abjecte cos femení per fer un comentari més ample sobre la natura de l'experiència femenina. Explora la sexualitat femenina, el despreu que hi ha sobre la dona masturbant-se o tenint relacions sexuals.

Figura 14. Emin, T (1997) Terribly Wrong [Monotipia sobre paper]. 58'2 cm x 81'1 cm. Tate, Gran Bretanya. [Consulta: 20 de maig]. Disponible a: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/emin-terribly-wrong-p11565>

Figura 15. Emin, T (1996) Exorcism of the Last Painting I Ever Made, [Instal·lació] Galleri Andreas Brandstrom, Stockholm. [Consulta: 1 de maig de 2020] Disponible a: <http://www.artnet.com/Magazine/reviews/goldman/ketter.asp>

Altres discursos que afavoreixen la repressió de la sexualitat de les dones són aquells que redueixen el fet de ser dona al de ser mare, cosa que passa també amb el cristianisme. Construint així la maternitat com una necessitat biològica de tota dona sana ha de acomplir en comptes de poder experimentar el desig sexual en si. Visió que m'he trobat al llarg dels anys i m'han intentat inculcar, rebutjant així la pròpia sexualitat, establint una relació tòxica entre jo i el meu propi cos i fent que em resulti quasi impossible mostrar-me nua davant d'algú.

Kate Millet (1970) aborda aquest conflicte en el seu anàlisi de la política patriarcal, on examina la imatge de la dona en el mite i en la religió, com ho va fer anteriorment Simone de Beauvoir. Sosté que les relacions patriarcals fan que es projectin significats d'impuresa i malignitat sobre la dona. Per exemplificar-ho, al·ludeix a les figures d'Eva i Pandora, que van consagrar la identificació de la dona amb el pecat i el sexe en la tradició grega i la judeocristiana.

L'art ens porta a una dimensió de transcendència que és necessària pel ser humà, la qual no podem assolir de cap altre manera. Ja sigui a través de la literatura, arquitectura, pintura, escultura o de la música. L'home des que és home s'ha vist forçat a crear artísticament. I quelcom que ve imposat des de dins com un mandat, tal i com diria Kant (1991, p. 216), és sens dubte una necessitat. Haver d'expressar-nos mitjançant les nostres pròpies obres i comunicar als altres el que hi trobem significatiu, és per mi, imperatiu.

Hi ha artistes que treballen sobre aquesta repressió imposada, com per exemple Sooraya Graham que utilitza el seu malestar amb la religió per fer-ne crítica. En l'article "Muslim Woman's Bra Photo Sparks Controversy"¹ es parla sobre una fotografia controvertida on sortia una noia, Sooraya Graham (la pròpia artista)- vestida de cap a peus amb vestimenta tradicional musulmana- subjectant un sostenidor mentre plegava la roba.

¹ Vegeu l'enllaç per llegir l'article: https://www.huffingtonpost.ca/2012/04/12/sooraya-graham-bra-muslim-saudi-arabia_n_1421478.html

Al llegir el titular de l'article no em vaig sorprendre, tinc bastant interioritzat a través de la doctrina catòlica el fet de la pulcritud i puresa del propi cos, i el fet de ser musulmana i haver de cobrir-se el propi cos fa inclús més evident. Que sonin les alarmes!, una dona amb un sostenidor entre les mans, com se li acudeix mostrar al món el que portem totes sota el vestit? "I have a lot to express," deia Graham en una entrevista, explicant que volia recordar a la gent que les dones Musulmanes també porten roba interior. Sembla una broma, no? Difícil creure que una dona que va tapada de cap a peus pugui portar llenceria a sota, és de bojos. Sembla irreal que una imatge així pugui causar o pugui ésser controversia per una gran quantitat de persones. Més encara, que una peça de roba necessària sigui tabú i objecte de censura, i per acabar aquesta absurditat, que aquesta peça es trobi simplement entre les mans d'una noia. Qui ho diria. Però és necessari mostrar al món les disconformitats de la pròpia religió. Ordena Allah en el llibre Sagrat:

¡Oh profeta! Di a tus esposas, a tus hijas y a las demás mujeres creyentes que deben echarse por encima sus vestiduras externas cuando estén en público: esto ayudará a que sean reconocidas como mujeres decentes y no sean importunadas. Pero Dios es en verdad indulgente, dispensador de gracia (33:59).

Figura 16. Graham,S (2012). Bra [Fotografia] Kamloops, B.C [Consulta: 1 de maig de 2020] Disponible a: <https://www.cbc.ca/news/canada/british-columbia/muslim-woman-s-bra-photo-sparks-controversy-1.1189940>

Marjane Satrapi és la creadora de la novel·la gràfica *Persépolis*, una obra autobiogràfica que arrenca en els moments finals del règim del Sha i explica les dificultats de viure sota un estat teocràtic. Fill d'una família de Teheran, de tarannà progressista, estudiava al Liceu Francès fins que van ser suprimits els col·legis bilingües per les autoritats islàmiques que van sorgir de la revolució de 1979. Es va començar a segregar per gènere; les manifestacions van proliferar tant a favor com en contra de les mesures imposades; es van tancar les sales de cinema; es disgregaven les manifestacions a trets contra els mateixos manifestants; i molts dels iranians van començar a emigrar fora de les fronteres, deixant enrere les seves cases i els seus objectes personals. Ella i la seva família, que simpatitzaven amb la revolució abans que adquirís caràcter islamista, van viure amb dolor les restriccions de les llibertats individuals, la repressió, la imposició del vel femení i l'esclat de la guerra Iran-Iraq. Així que el 1984, quan tenia 14 anys, els seus pares van decidir enviar-la a estudiar a Viena, Àustria, perquè pogués completar la seva educació laica i així poder desenvolupar-se en un ambient menys opressiu que el del seu país. Allí va ser on va experimentar amb la seva sexualitat i altres fets que eren reprimits al seu país d'origen, com escoltar punk/rock i vestir amb faldills curtes, per resumir, viure en llibertat d'expressió sense esperar represàlies. Després de completar els estudis primaris va tornar a l'Iran per estudiar Belles Arts, però poc després va decidir anar-se'n a França, i des de llavors resideix a París.

Persépolis és un còmic que es converteix en una petita joia que barreja comèdia i atrocitat; simplicitat i profunditat. Tota una lliçó d'història amb caire feminista. Tot això amb un dibuix en blanc i negre i traços senzills; fins al punt que moltes vegades algunes vinyetes semblen que s'han deixat sense acabar. No obstant això, malgrat el traç relativament infantil de l'obra, es tracta d'un dibuix amb moltíssima força. Realment expressiu. Tot i que el veritable punt fort de l'obra són els seus diàlegs.

Figura 17. Satrapi, M. (2000) *Persépolis* [Còmic] Disponible a: <https://www.tboenclase.com/persepolis/>

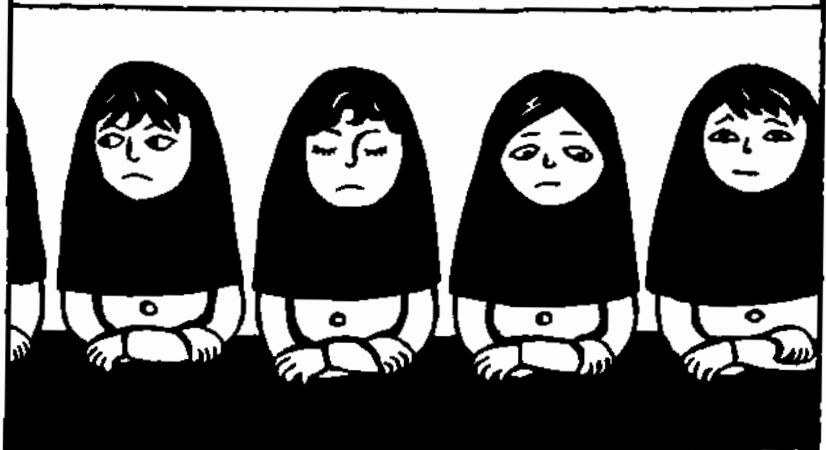

EL PAÑUELO

ÉSTA SOY YO CUANDO TENÍA
DIEZ AÑOS. ERA 1980.

ESTO ES UNA FOTO DE CLASE. YO ESTOY SENTADA EN EL EXTREMO
IZQUIERDO, POR ESO NO SE ME VE. DE IZQUIERDA A DERECHA:
GOLNAZ, MAHSHID, MARINE Y MINNA.

EN 1979 ESTALLÓ UNA REVOLUCIÓN QUE MÁS
TARDE SE LLAMÓ "LA REVOLUCIÓN ISLÁMICA".

DESPUÉS LLEGÓ 1980: EL PRIMER AÑO EN EL QUE ERA
OBLIGATORIO LLEVAR PAÑUELO EN LA ESCUELA.

NO NOS GUSTABA MUCHO LLEVAR EL PAÑUELO, SOBRE TODO SIN SABER POR QUÉ.

Figura 18. Satrapi, M. (2000) Persépolis [Còmic] Disponible a: <https://www.pinterest.es/pin/309692911848320981/>

S'ha de condemnar aspectes específics de la religió per aconseguir canvis en la visió dels membres i que aquesta denigració a la dona acabi. Cal abolir la visió patriarcal que esmento en la part dels objectius, que no només es troba en la religió catòlica, sinó també en altres com l'Islam. La mentalitat hauria d'evolucionar amb els anys, però sembla que van amb *lag*¹. Aterrador aquest anacronisme. M'enerva, em molesta, em cansa, em fastigueja. Ningú t'hauria de dir com vestir i menys com no vestir; què ensenyar i què no ensenyar. Jo mateixa em vaig veure en aquesta posició durant molts anys, tot i que no tan dura. Era irònic, però, que l'uniforme fos una faldilla i que quan anavem amb roba de carrer per excursions, o a batxillerat², era obligatori portar pantaló llarg i polo.

¹ Acció de demorar o aturar en un lloc.

² A partir de batxillerat no es portava uniforme.

l'art com a pertorbació

Hi ha una frase que corre per internet que m'agrada recordar: "Art should comfort the disturbed and disturb the comfortable", la qual va sorgir de: "Comfort the afflicted and afflict the comfortable", citada per primer cop per l'autor Finley Dunne el 1890. Com a periodista en l'era del "periodisme sensacionalista", Dunne era conscient del poder de les institucions i inclús del seu propi. "Conforta l'afligit i afligeix el còmode" era una burla a la hipocresia i auto-importància en els propis papers de diari. El terme "disturbed" va ser introduït per Cesar A. Cruz el 1997. Cruz és defensor de la prevenció de la violència de bandes d'Estats Units i degà del programa d'escoles secundàries de la Universitat Harvard. Va néixer a Guadalajara l'any 1974 i va venir als Estats Units com a immigrant indocumentat als 9 anys. La frase es troba en el títol d'un dels seus poemes, on parla de la violència, sobre una dona que és violada i penjada d'un arbre. Sigui com sigui, crec que és una frase encertada. No tan sols amb l'art, sinó amb molts altres aspectes de la vida. Tot el que llegim i veiem ens hauria de fer despertar quelcom en nosaltres, sigui bo o dolent. Com a éssers conscients crec que hauríem de viure sempre en una dualitat de confort i incomoditat en què les dos polaritats coexisteixin de forma equilibrada. Si ho visquéssim tot amb incomoditat estaríem en una constant desconsolació, però viure en total comoditat és sinònim de viure complaent, enganyat i quasi delirant. Al cap i a la fi l'art és una expressió de la veritat interna, per tant, és normal que la gent al veure art es pugui sentir incòmode.

El primer exemple que em ve al cap és l'imaginari de Francis Bacon, qui es diu que és el pintor més obscur de l'ànima humana. El seu treball és una immersió fins el costat més tortuós de l'ésser i ho fa amb rostres, cossos i figures desmembrades, mutilades presentats des de diferents perspectives. Aquesta descripció de la seva obra pot causar rebuig, però el que trobo que s'ha de resaltar és la incomoditat que en resulta en l'espectador. No tot és sempre bonic i plaent, la vida no és quelcom constant, no totes les experiències son igual, hi ha una dualitat d'allò bo i dolent. Com més profund es cavi dins d'un mateix, més potencial tindrà el treball proposat de penetrar l'audiència. L'art té aquest poder, i com més sincer sigui, més poder tindrà. Requereix la voluntat de mostrar allò que roman amagat. Aquesta visió montruosa i introspectiva em sembla atterradora però alhora alliberadora.

Heidegger (1988, pág. 63) afirma en una de les seves conferències: “La esencia del arte sería: el ponerse en operación la verdad del ente”. Es pot inferir que l’art, a part de ser la manifestació de la veritat, és aquesta activitat que ens situa en el mode de plenitud del que està expressat o representat. Jo mateixa busco perturbar a l’espectador amb els meus dibuixos a base d’imatges grotesques i exagerades per causar en l’observador el malestar que vull condemnar. És l’única manera que trobo per representar un sentiment tan cru com el de la repressió, fet perturbador per si mateix. Em serveixo de la frase de Dunne, i intento afligir/molestar a qui està còmode amb aquesta repressió i desigualtat envers la dona.

Figura19. Bacon,F (1950) Fragment of a Crucifixion [Oli i cotó en llenç] 140 x 108.5 cm. Col·lecció a Museu Van Abbemuseum, Eindhoven. [Consulta: 1 de maig de 2020] Disponible a: <https://www.francis-bacon.com/artworks/paintings/fragment-crucifixion>

la hipocresia de la doctrina

La instal·lació de Maurizio Cattelan, *La Nona Ora*, 1999 presenta una escultura hiperrealista del papa Juan Pablo II aplastat per un meteorit. Aparentment ha entrat per la claraboia del sostre, i ha provocat l'espargiment de vidres davant el subjecte, en una catifa vermella. El títol de l'obra fa al·lusió a les 15h, el moment en què, per als cristians, Jesús diu: "Dios mío, ¿por qué me has abandonado?" En aquesta obra de Cattelan el vicari de Crist en la Terra ha estat víctima de la gravetat, aquesta llei que governa l'univers i regeix els cicles de generació i mort en el cosmos.

Figura 20. Cattelan, M (1999) *La Nona Ora* [Escultura] Col·lecció particular. Itàlia.
Disponible a: <https://tuit.cat/2leM6>

Aquesta escena fa que ens preguntem sobre l'existència de Déu i la infal·libilitat¹ del Papa. Aconseguim unir de nou l'art amb el Vaticà, la qual cosa no s'havia donat des de la tradició Renaixentista, amb la imatge d'un Papa, caigut i agonitzant.

¹ Prerogativa de l'Església en virtut de la qual aquesta és preservada d'error en les matèries de fe que el magisteri jeràrquic proposa com a dogma. L'anunci concret de l'evangeli a partir d'allò que és definitiu (la presència del Crist mort i ressuscitat) correspon a la mateixa Església com a totalitat, i és aquesta el subjecte de la infal·libilitat; només en forma secundària, perquè l'Església només pot ésser eficaç a través de determinats òrgans, el col·legi episcopal i el seu cap, el bisbe de Roma, són subjectes capaços de determinar proposicions infal·libles.

Francis Bacon utilitza també la figura del Papa en la seva obra. Amb la seva interpretació del retrat del Papa de Velazquez, Bacon trenca totalment l'aura totpoderosa que desprèn i ens mostra el Papa com un personatge impotent i patètic, utilitzant els recursos que bé coneixem de l'artista, de trets exagerats i deformats que fan que doni una aparença esgarrifosa. L'elegant sotana és transformada en una simple bata d'hospital, passa de tenir una actitud rígida a estar cridant sobre el que sembla ser una cadira elèctrica que s'il·lumina per donar-li una descarga mortal, convertint-lo en emblema dels horrors comesos en nom de la religió al llarg de la història. La va reinterpretar en més de quaranta pintures. Bacon va ésser educat dins uns estrictes valors catòlics des de la seva infància, en la qual va patir abusos i misèries que el van marcar de per vida. D'aquí ve aquesta obsessió per el tema religiós i aquest voler criticar la doctrina i institució de l'Església.

Figura 21. (esq) Velázquez, D (1650) Inocencio X [oli sobre llenç] 140 cm x 120 cm, Galería Doria Pamphili, Roma (dreta) Bacon, F (1953) Estudi segons el retrat del Papa Inocencio X per Velázquez 1953 [oli sobre llenç] 153 cm x 118 cm, Art Center, Des Moines (EE.UU.) Disponible a : <https://euniceencinas.wordpress.com/2013/11/17/velazquez-y-francis-bacon-papa-inocencio-x/>

En el *Crist del Pis*, o *La Immersió* (1987), Andrés Serrano submergeix un crucifix en un tanc ple de la seva pròpia orina. Serrano ha utilitzat altres fluids corporals en diferents treballs, com la sang, la qual se li ha donat una espècie de poder en les societats indígenes, a nivell mític i cultural, com a oferiment en sacrifici. Bell Hooks¹ (1995) considera que Serrano aludeix a la noció de la sang amb la significació virilitat masculina, i la sang de la dona, en canvi, va ser vista com a signe de mort i perill. Ella havia de ser separada i castigada per sagnar i de la seva sang se'n van fer tabús. La sang es va convertir en símbol de sacrifici de Crist i el de la institució de l'Eucaristia. La sang de Déu és redentora i permet la reconciliació de l'home amb la divinitat. Segons l'escriptora, la sang manifesta un canvi de vida i estat, "her blood (young menstruation girl), like of Christ, is a sign of transition, an indication that an old self has died and a new self has been born". La reinterpretació i revalorització de la sang que ofereix Serrano no es pot reduir només a l'àmbit de les pràctiques religioses, el trasllada a l'art per fer despertar la consciència de l'individu. El sagrat està present en totes les dimensions de la vida ordinària de l'home, en les seves funcions corporals, l'orina i la sang.

En l'obra de Serrano també apareix la Crucifixió, constitueix una reinterpretació de la passió de Crist per als marginats i pobres (en aquest cas els sidosos o altres exclusos socialment). Una identificació de Déu amb el poble que pateix, amb els que han estat despreciats i marginats pels mateixos "fills de Déu". Una objectivació d'aquest patiment del món que la Doctrina ignora.

¹ Escriptora, feminista i activista social nord-americana.

Figura 22. Serrano , A . (1987) Piss Christ [fotografia] 1'52 m x 1'02 m, Colecció d'Art Censored de Tatxo Benet, Estats Units. Disponible a: <http://www.thelightingmind.com/piss-christ-y-la-censura/>

El poema *Holly Willie's Prayer* de Robert Burns (1785) és també un referent a la meua obra perquè funciona com una condemna a la hipocresia religiosa. Una sàtira colosal sobre el fanatisme religiós en la que el pecador que es creu just i n'està orgullós, creu que es guanyarà el seu lloc al Cel. Al llarg del poema, Holy Willie mostra la seva hipocresia justificant les seves pròpies transgressions, alhora que demana a Déu que el jutgi durament i no mostri cap pietat amb els seus companys. Burns va fer servir l'exemple de Holy Willie per indicar que el cristianisme que sustentava l'Església era igual d'hipòcrita.

Burns creia que la predestinació, ja fos a la salvació o a la condemnnació, podia fer que les persones fossin imprudents moralment, perquè es creia que la seva salvació descansava, no per les seves pròpies accions morals, sinó per l'elecció a la salvació, per un Déu inescrutable. Va observar que la creença en la predestinació, particularment en la salvació, podria tenir la tendència addicional a fer que les persones siguin insufriblement hipòcrites. Aquest sentiment d'hipocresia és el que em deixava l'escola cada dia quan sortia a les 17 hores.

Holy Willie's Prayer

O Thou, that in the heavens does dwell,
As it pleases best Thyself,
Sends ane to Heaven an' ten to Hell,
For Thy glory,
And no for onie guid or ill
They've done afore Thee!

I bless and praise Thy matchless might,
When thousands Thou hast left in night,
That I am here afore Thy sight,
For gifts an' grace
A burning and a shining light
To a' this place.

What was I, or my generation,
That I should get sic exaltation?
I wha deserv'd most just damnation
For broken laws,
Six thousand years 'ere my creation,
Thro' Adam's cause

When from my mither's womb I fell,
Thou might hae plung'd me deep in hell,
To gnash my gums, and weep and wail,
In burnin lakes,
Where damned devils roar and yell,
Chain'd to their stakes.

Yet I am here a chosen sample,
To show thy grace is great and ample;
I'm here a pillar o' Thy temple,
Strong as a rock,
A guide, a buckler, and example,
To a' Thy flock.

O Lord, Thou kens what zeal I bear,
When drinkers drink, an' swearers swear,
An' singing here, an' dancin there,
Wi' great and sma';
For I am keepit by Thy fear
Free frae them a'.

But yet, O Lord! confess I must,
At times I'm fash'd wi' fleshly lust:
An' sometimes, too, in worldly trust,
Vile self gets in;
But Thou remembers we are dust,
Defil'd wi' sin.

O Lord! yestreen, Thou kens, wi' Meg
Thy pardon I sincerely beg;
O may't ne'er be a livin' plague
To my dishonour,
An' I'll ne'er lift a lawless leg
Again upon her.

Besides, I farther maun avow,
Wi' Leezie's lass, three times I trow -
But Lord, that Friday I was fou,
When I cam near her;
Or else, Thou kens, Thy servant true
Wad never steer her.

Maybe Thou lets this fleshly thorn
Buffet Thy servant e'en and morn,
Lest he owre proud and high shou'd turn,
That he's sae gifted:
If sae, Thy han' maun e'en be borne,
Until Thou lift it.

Lord, bless Thy chosen in this place,
For here Thou has a chosen race!
But God confound there stubborn face,
An' blast their name,
Wha brings Thy elders to disgrace
An' open shame.

Lord, mind Gaw'n Hamilton's deserts;
He drinks, an' swears, an' plays at cartes,
Yet has sae mony takin arts,
Wi' great an' sma',
Frae God's ain priest the people's hearts
He steals awa'.

And when we chasten'd him therefore,
Thou kens how he bred sic a splore,
And set the world in a roar
O' laughing at us;
Curse Thou his basket and his store,
Kail an' potatoes.

Lord, hear my earnest cry and pray'r,
Against that Presbyt'ry o' Ayr;
Thy strong right hand, Lord mak it bare
Upo' their heads;
Lord visit them, an' dinna spare,
For their misdeeds.

O Lord my God! that glib-tongu'd Aitken,
My vera heart an' flesh are quakin,
To think how we stood sweatin, shakin,
An' pish'd wi' dread,
While he, wi' hingin lip an' snakin,
Held up his head.

Lord, in Thy day o' vengeance try him,
Lord, visit them wha did employ him,
And pass not in Thy mercy by them,
Nor hear their pray'r,
But for Thy people's sake destroy them,
An' dinna spare.

But, Lord, remember me an' mine
Wi' mercies temporal and divine,
That I for grace an' gear may shine,
Excell'd by nane,
And a' the glory shall be Thine,
Amen, Amen!

El *grafito de Alexámenos* és una peça de graffiti romà ratllat en guix a la paret d'una habitació propera al turó Palatí de Roma, que ara ha estat retirat i que es troba al museu del Palatine Hill. És la primera representació pictòrica coneguda de la crucifixió de Jesús i és també la primera blasfèmia cristiana coneguda. Va ésser descobert l'any 1857, quan l'edifici denominat *Domus Gelotiana* va ser desenterrat. L'emperador Calígula havia adquirit la vivenda per el Palau Imperial, després de la mort de l'emperador es va convertir en un *Paedagogium* o internat pels patges imperials, el qual més tard fou separat per un mur per tal de donar suport a les extensions de l'edifici i va romandre segellat durant segles. Considerant l'època d'adquisició de la vivenda i la posterior conversió en *Paedagogium*, el graffiti es va datar entre els anys 85-95 d.C. La imatge representa un home amb cap d'ase crucificat. A l'esquerra veiem un home que aixeca la mà i sota la creu veiem una frase en grec:

Αλεξαμενος σεβετε θεον : “Alexámenos adora a su dios”

La inscripció és una representació irònica contra els cristians. El cap d'ase suggereix la acusació en sorna d'onolatria¹ que rebia la secta cristiana per part del món intel·lectual greco-romà. L'asseveració en to de burla de que els cristians practicaven l'adoració d'un ase/ruc era aparentment comú en l'època. Pesava sobre els cristians i jueus l'acusació de ser adoradors d'una deïtat amb cap d'ase. Aquest dibuix grotesc em serveix d'exemple i referent pels dibuixos que conformen la meua obra. Aquest punt de burla, de cercar allò ridícul o absurd està present en tots i cadascun d'ells, conformant imatges de personatges híbrids o amb malformacions.

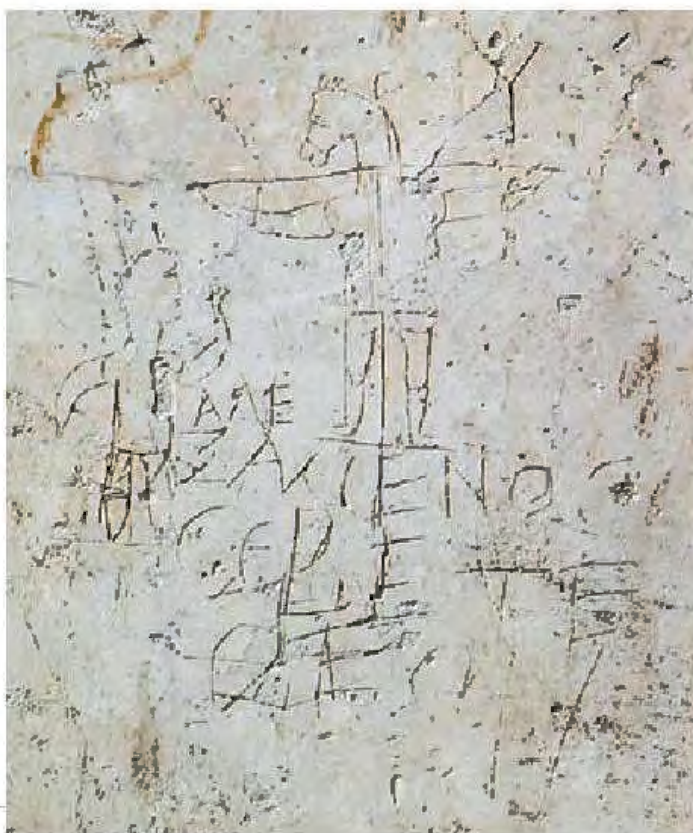

Figura 23. Autor desconegut (85-95 d.C) Graffiti d'Alexámenos, Museu Palatine Hill, Roma [Consulta: 1 de maig de 2020] Disponible a: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/ab/Alexorig.jpg/220px-Alexorig.jpg>

¹ Defineix a una devoció o adoració que es feia en algunes parts del cos d'un ase, referit en una confiança exagerada que tenia en una virtut medicinal.

Figura 24 Delineat del dibuix del graffiti d'Alexámenes. [Consulta: 1 de maig de 2020] Disponible a: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a9/AlexGraffito.svg/220px-AlexGraffito.svg.png>

Sinfest és un webcòmic de Tatsuya Ishida. La primera tira data del 17 de gener de 2000 a la seva pàgina web. Amb 7197 tires en l'actualitat, *Sinfest* té una temàtica basada en la naturalesa i comportament humà i les seves característiques, com les de l'amor, el sexe, els rols de gènere, l'addicció i sobre tot, la religió. En els seus còmics s'hi poden trobar un gran nombre de referències i bromes teològiques i una constant sàtira de la religió. A la tira que he escollit es fa entendre aquesta fe cega que té la gent, que demana a Déu i li resa, i en realitat li està parlant a ningú, ja que no se n'obté mai resposta. Es fa entreveure aquesta idolatria i veneració absurda i sense sentit.

April 3, 2000: Human Race Has Gone Bad

Figura 25. Ishida, T (2000-actualitat) Sinfest [Còmic online] Disponible a: <https://www.sinfest.net/view.php?date=2000-01-17>

Una altra bona sàtira de la religió catòlica n'és la pel·lícula *La vida de Brian*, de Monty Python (1979) en la que Brian neix en un pessebre de Betlem el mateix dia que Jesucrist. Un cúmul de situacions equívokes fan que aquest visqui una vida paral·lela a la de l'autèntic "Fill de Déu", fent que visqui la seva pròpia versió del calvari. Hi apareixen temes de gènere i feminisme i moltes sàtires a la història de la creença i la crucifixió en si, en un ambient de decadència i caos absolut de la Galilea d'aquells dies. Una delirant comèdia d'algú que és confós pel propi messies, fet que evidencia com d'influenciable és la gent i l'absurditat de creure en un déu. Executada de manera intel·ligent, fa que sigui una de les millors paròdies mai fetes sobre el catolicisme.

A *Religare* adopto també una posició satírica, en el meu cas, respecte la meva educació religiosa, la qual em permet criticar agudament les costums, ideologia i maneres de fer que he viscut dins el cristianisme. La meva intenció és examinar cada detall i fer entreveure l'absurditat i cruesa que s'hi troba.

Figura 26. Escena¹ en la qual les dones es posen barba falsa per poder apedregar els que nombren el nom de Déu en va. FONT: Goldstone,J Harrison,G(producers). Jones,T (director) La vida de Brian, (1979) [Cinta cinematogràfica] Regne Unit: HandMade Films

Figura 27. Escena en la qual se li cau la sandàlia a Brian mentre fugia de la multitud que creia que era el Messies. FONT: Goldstone,J Harrison,G(producers). Jones,T (director) La vida de Brian, (1979) [Cinta cinematogràfica] Regne Unit: HandMade Films

¹ Imatges de les escenes extretes de Google Imatges, pel·lícula visionada i disponible a Netflix.

II

organització i metodologies

Pel que fa a la metodologia, el primer que vaig fer va ser organitzar tot el treball per apartats, en un mapa conceptual, utilitzant el Mindomo¹, fent recerca de referents tan teòrics com pràctics. Vaig acabar construint aquest petit món perquè em resultés més fàcil després ordenar les idees i començar amb una bona base per poder configurar el treball escrit. Un cop fet aquest mapa, vam organitzar amb la tutora un cronograma amb un llistat de tots els elements i accions que havia de fer amb les dates previstes de començament a final. Així no només tenia tota la informació en un sol lloc ordenada sinó que també tenia una pauta amb tot el que havia de fer. Després del coronavirus es va haver de canviar i suprimir alguna visita/acció, deixant el projecte en stand-by per algunes dificultats, però ràpid es va redirigir, i tot i la incertesa i el desànim, es va seguir endavant com es va poder.

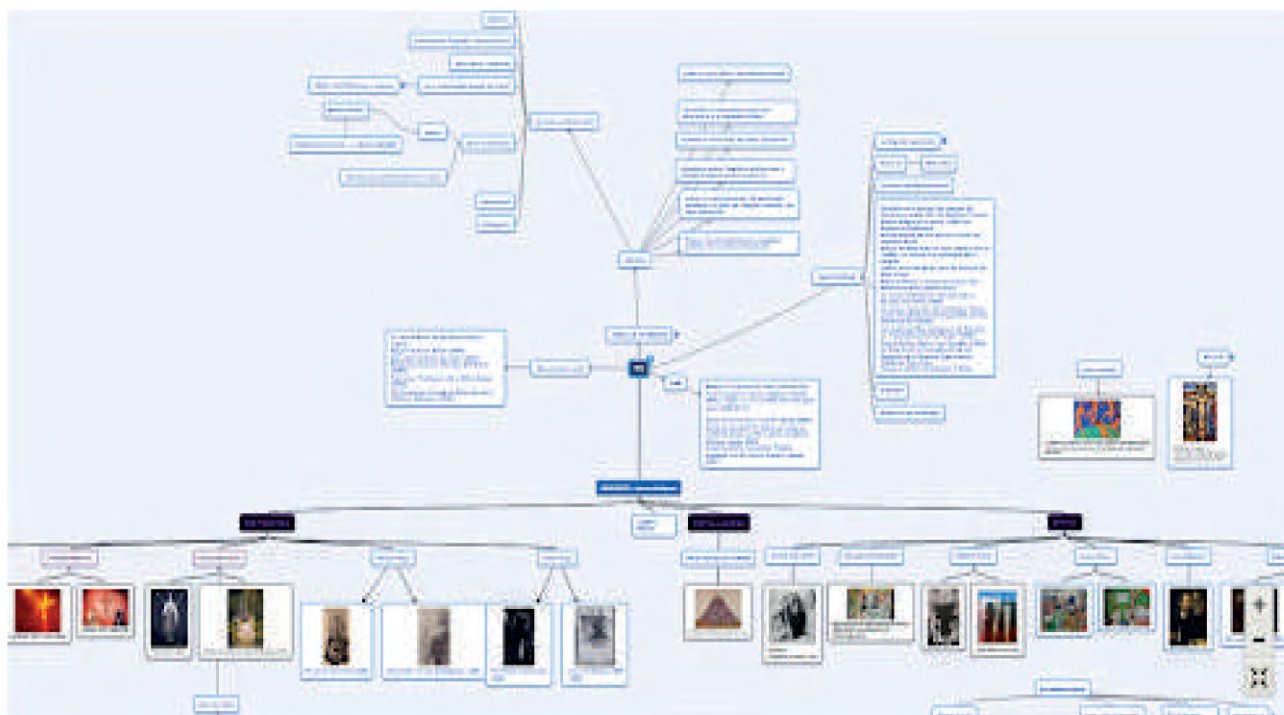

Figura 28. Captura de pantalla del mapa a Mindomo. Fotografia pròpia

¹ Mindomo és un software de creació de mapes mentals col·laboratius en línia on els usuaris poden crear, veure i compartir mapes mentals.

L'Oriol Vilapuig¹, ha estat un dels màxims referents a l'hora d'organitzar el meu treball. La seva pàgina web em sembla una gran forma de conèixer la seva obra, els seus referents i tot allò que li interessa de manera ordenada clara, i senzilla. Té un apartat: 'estudis i referències' on apareixen tres apartats més: dos llibretes; una d'esbossos i escrits de l'artista, i l'altra d'un seguit de fotos retallades i enganxades, creant un món complet de referents visuals que li serveixen després per crear el seu propi treball. Per últim, trobem referències escrites, diferents textos escanejats i editats, marcant les parts que li interessin o que li han servit per la configuració de la seva obra.

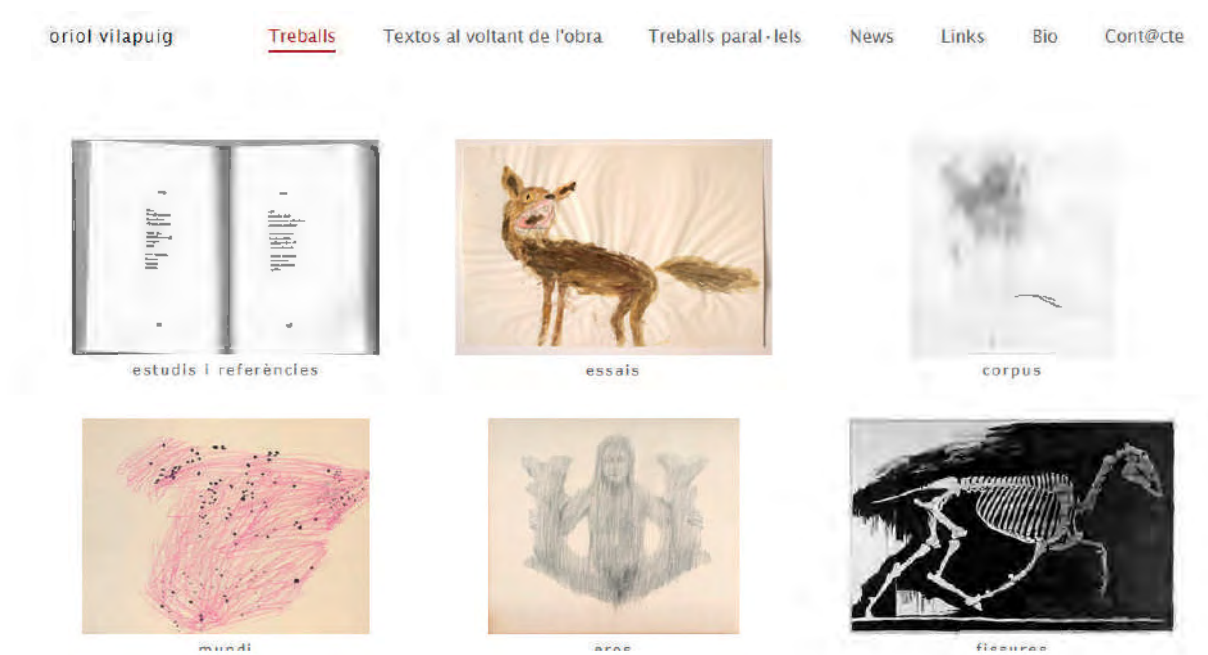

Figura 29. Vilapuig, O. Captura de pantalla de la pàgina web. Fotografia pròpia.

¹

Pàgina web de l'artista: <http://www.oriolvilapuig.com/cat/index-links.html>

Els dibuixos i obres de Vilapuig em resulten interessants per la simplicitat i força que transmeten. El prenc com a referent directa per la meva obra, sobretot pel que fa a la manera d'utilitzar el grafit, crayons i colors, per la temàtica del cos i pels esboços en línia; el grafisme que busco d'alliberament, un aparent descontrol i la desproporció en les figures. Jo mateixa em baso també en fotografies i textos i segueixo aquesta línia de seguir creant un arxiu d'imatges que reviso constantment per crear el meu propi món.

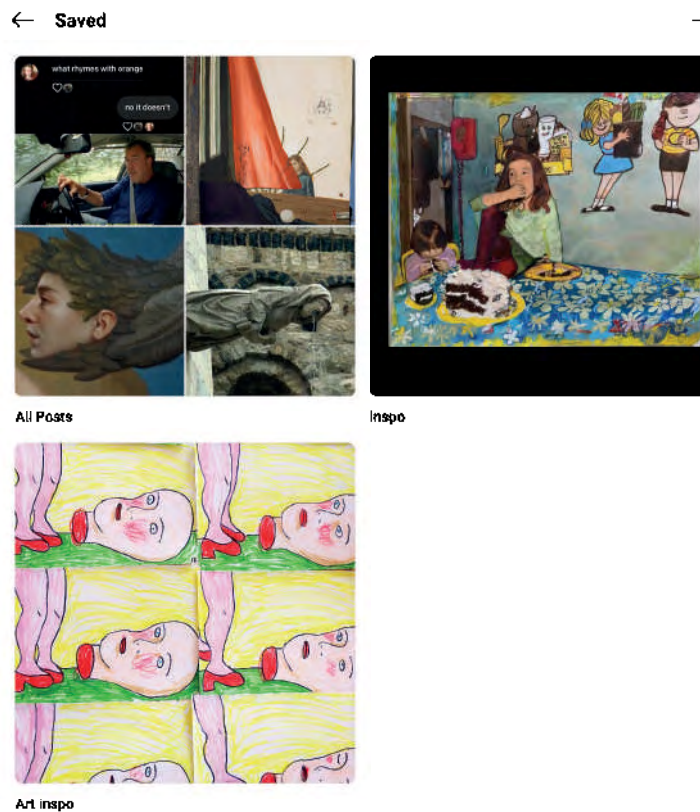

Figura 30 Arxiu d'imatges que tinc com a referència

Per la formalització del meu projecte utilitzo tres metodologies d'aproximació diferents. Faig ús d'imatges pròpies, on apareixo jo, amb la meva família o jo mateixa realitzant algún acte sagramental, com seria rebre la Comunió, i les adapto al sentiment que em produeix el record de cada una. Prenc imatges del meu propi arxiu [Figura 30] i les modifico segons la idea o anècdota que vull representar. L'última metodologia és la de l'imaginari propi, faig autoretrats desproporcionats vestida amb l'uniforme del col·legi. Pinto amb colors vius, utilitzant ceres i oli en barra, intentant revisar aquest tipus de grafisme de nen petit, de joc, difuminant els colors amb les pròpies mans. Estableixo una relació amb el propi record i un imaginari grotesc i pertorbador, creant imatges impossibles.

Prenc a Yoann Estevenin¹ com a referent pel meu projecte perquè, apart d'aquesta formalització que busco i trobo en Vilapuig amb materials i grafismes, fa ús de l'imaginari cristià amb colors que jo mateixa he utilitzat. Crea uns fons treballats amb diferents tècniques, traços bruscos però controlats, barrejant tintes, carbonet, crayons i pastels. Aquest treball amb diferents materials i textures s'acosta més al que jo faig, i en trobo més similituts. Jo mateixa utilitzo cretes i llapis sobre ceres, o oli, proporcionant a través de cada capa un nova identitat al dibuix. Busco dibuixar i pintar des de la llibertat absoluta, sense tabús, fent ús de la pròpia imatgeria o simbologia cristiana per criticar-la i reivindicar el cos femení i la seva sexualitat.

Figura 31. Estevenin, Y (2019) Chimères, [Pastel sec et crayon de couleur sur papier] 85 x 60 cm, París

¹

Pàg. web de l'artista: <https://www.yoannestevenin.com/chimeres>

Figura 32. Estevenin, Y (2019) Les carnivores [Pastel sec, encre et fusain sur papier] 85 x 60 cm, París

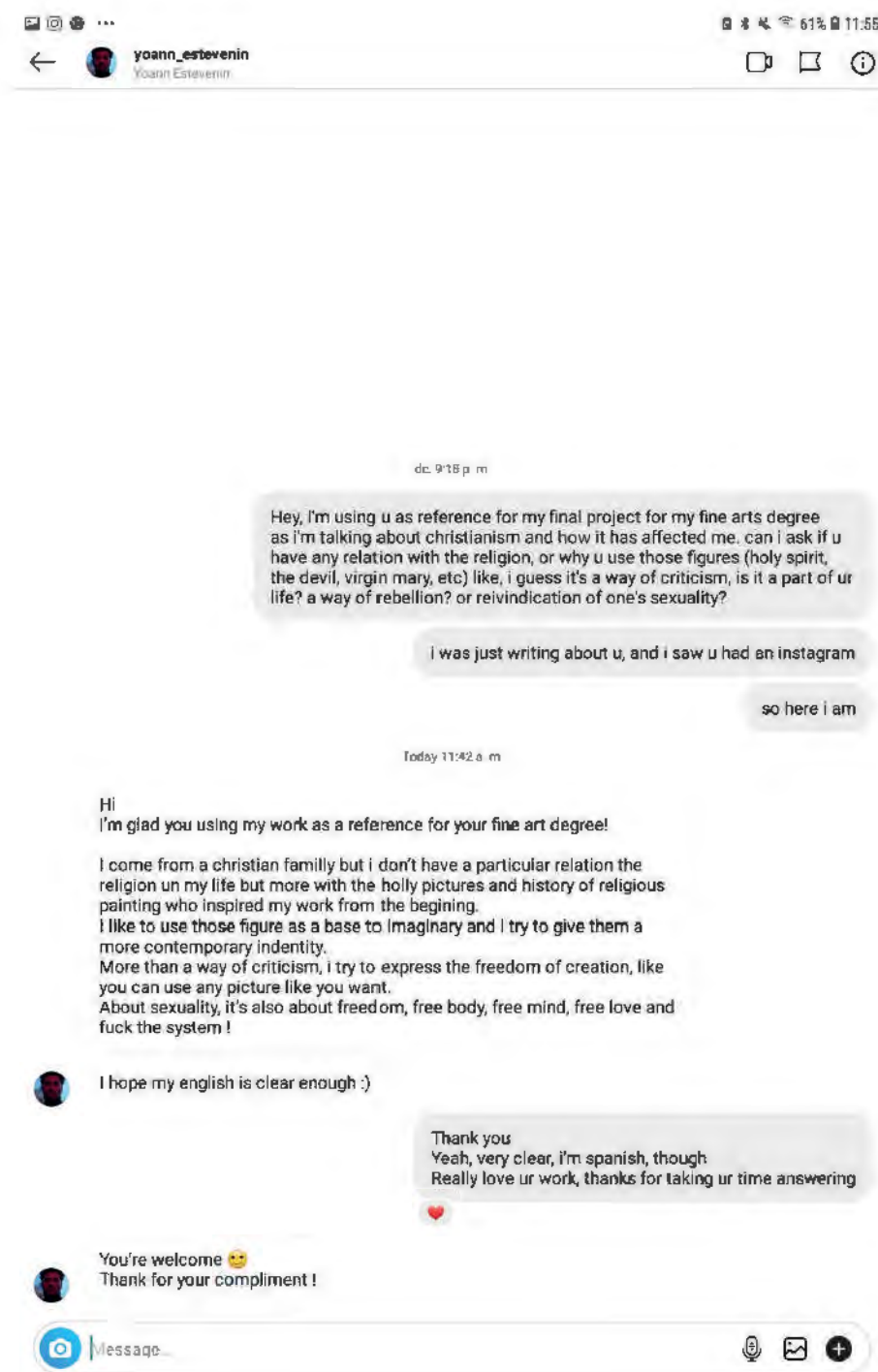

Figura 33. Captura de pantalla de la conversa amb Yoann Estevenin via l'aplicació d'Instagram, 2020. Fotografia pròpia.

L'imaginari de Nancy Spero i Günter Brus també em té abstreta. Cada vegada que veig alguna de les seves obres em quedo pensativa i no puc fer més que admirar-los. M'encanta la cruesa i la violència de cada dibuix. La desfiguració de cossos i rostres, el vermell sagnant, el sofriment. La relació amb la religió i la sexualitat, fent ús de simbologia cristiana, com l'espelma o la creu són aspectes formals que s'inserten també a la meva obra. Tal com ells fan, jo en el meu projecte utilitzo la creu, l'escapulari, la figura del mossèn i de la monja, les numeràries, la verge Maria, el nen Jesús, sants, el color vermell per les flames de l'infern o la sang de Jesús, l'Eucaristia i altres Sagraments. Tot, des d'una perspectiva de cruesa, profanació i malestar. Faig ús de la desfiguració, mutil·lació i mutació per remarcar la cara no tan amable de la religió

Figura 34. Dos imatges de Nancy Spero de l'exposició *Disidanzas* del 2008 al MACBA.

Figura 35. Brus, G. Sense títol (1985) [Black and yellow crayon on paper.] 39cm x 30cm. Col·lecció particular.

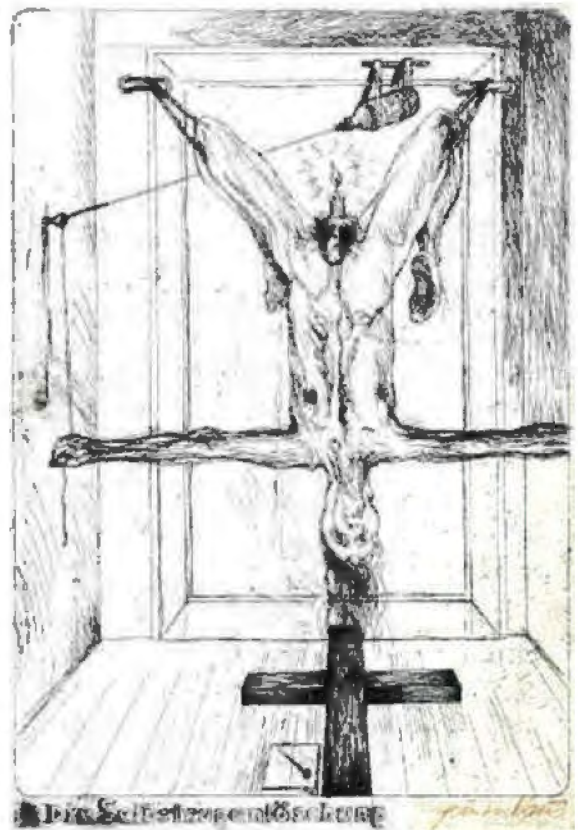

Figura 36. Brus, G. Die Selbsttaugenlöschung, [Aigua-fort] 29 x 20.5 cm

D'aquests dos autors extrec el grafisme violent i la simbologia cristiana profanada amb elements sexuals. Com podem observar a [Figura 36], Brus dibuixa una espelma a l'anus de la figura masculina que es troba de cap per avall simulant una crucifixió amb els braços estirats. Creio imatges similars, recorro també a símls amb Jesucrist i la crucifixió i ho trasllado en el profà, en allò quotidià. D'aquesta manera es fa més visible allò que es critica, que en aquest cas és la repressió i la condemna que té la religió sobre el propi cos i sobre la sexualitat, especialment en les dones. He intentat treballar amb aquests aspectes formals i vincular-ho amb la meva gestualitat, en els dibuixos que presento al següent apartat.

III

obra

atrapada

En paral·lel a la investigació teòrica i després de la recerca de referents vaig decidir treballar formalment sobre la idea de tríptic de Bacon, i la idea del retaule de les Esglésies, on sempre apareixen representades escenes Bíbliques i la crucifixió de Jesucrist just al centre. Però no volia fer una obra tan literal, ni deixar de banda el que porto fent des que he començat la carrera, que és el dibuix. Vaig decidir, doncs, utilitzar el collage amb dibuixos de diferents dimensions, papers i tècniques i emprar la simbologia dels colors en el cristianisme i basar aquests dibuixos en la meua experiència durant els anys escolars i com em van fer sentir, així com m'afecta ara aquest retorn al passat i com em sento envers a la meua persona, el meu cos i envers als altres. Passant per aquesta relació tòxica de lluita amb la pròpia família o amb la institució religiosa, centrant-me amb anècdotes viscudes durant primària, E.S.O i batxillerat.

La idea principal era basar-me en *La Divina Comedia* de Dante i explicar els pecats i com la religió no és més que una cadena que sotmet a l'home a la més profunda esclavitud, limitant la voluntat humana en àmbits infinits.¹ Com un home pres dins de si mateix no té forma d'escapar, ja que ni tan sols és conscient del seu tancament. Però aquesta idea va ser aviat descartada, sentia que volia dir molt més, i aquesta primera aproximació no m'ho permetia. Finalment vaig decidir dividir l'obra en dos: els dibuixos i la pintura de la Múnia, una llegenda d'un personatge femení que apareix crucificat. Crear la meua pròpia versió del retaule, fora de l'àmbit de l'Església i profanar-lo. Els dibuixos representen les anècdotes i escenes de la meua educació catòlica, i estan dividits en diferents apartats, simbolitzant cada sentiment impregnat en mi sobre la ràbia que sento al recordar-les. La Santa Múnia és una peça més sòlida, és la peça central i la més gran, una dona crucificada. Aquí parlo del paper de la dona en l'Església i el cristianisme. Fusiono aquestes dos peces i creo un retaule: la Múnia al mig i els dibuixos a cada costat de la Santa, formant les diferents escenes de la religió viscudes. Així neix *Religare*.

¹ Per molt que pensis que pots fer el que vulguis, vius "amenajat", si fas certes coses vas a l'infern on compliràs el càstig conseqüent.

dibuixos

Els dibuixos tenen un pes significatiu dins de *Religare*. Presenten una part íntima de mi a mode d'autoretrat. Cada dibuix simula escenes viscudes, algunes més crues i d'altres que provenen més d'un sentiment de tristesa respecte la meua adolescència, referenciant el propi desconcert que vivia dia rere dia. Els dibuixos es poden agrupar en diferents apartats estètics i formals.. Per una banda trobem uns dibuixos més treballats, amb capes i textures, utilitzant diferents materials i, per altre banda, dibuixos de línia i més senzills, amb cretes, llapis o boli.

El color és una part evident i important en el meu projecte, l'utilitzo de forma expressiva però també connotant qüestions religioses. Tot i que va començar com una mera coincidència, he fet ús de la simbologia dels colors amb els colors litúrgics.

Buscant en diferents webs cristianes vaig trobar els colors litúrgics i els seus significats M'he servit de cadascún d'ells per la meua obra:

Blanc: És el color de la llum i de la vida, expressa puresa i alegria.

Vermell: Significa el do de l'Esperit Sant que ens fa capaçs de testimoniar la pròpia fe encara quan vesses la sang en el martiri. És el color de la sang i del foc.

Verd: Expressa la juventud de l'Església, el ressorgir d'una vida nova.

Groc: Glòria de Déu. Shejiná¹

Morat: Indica l'esperança de trobar a Jesús, l'esperit de penitència, per això s'utilitza en advent, quaresma i liturgia de difunts. És signe de penitència i austeritat.

Daurat i platejat: Divinitat, purificació, perseverància.

Rosa: És símbol d'alegria, però d'una alegria efímera.

Blau: Celestial, Esperit Sant.

Negre: Expressió de dol. Pecat, mort, maldat, misèria.

Pel que fa a les tècniques, utilitzo ceres, oli en barra, cretes, tintes, carbonet, pastels, boli i llapis per crear més profunditat i tornar a un dibuix més primitiu, talment com quan erem petits i utilitzàvem ceres i crayons, i feiem gargots. Intento deslliurar-me d'allò perfecte i deixar de voler tenir tant control sobre el que dibuixo. Continuo amb la línia de desfiguració i creo desproporció en la majoria d'imatges. També jugo amb escenes de les pròpies vivències, fent-ne burla o simplement posant el dit a la llaga i entrant en temes més profunds que em segueixen afectant, com el tema de la repressió entesa com el trasllat involuntari de desitjos o records a l'inconscient per tal que no afectin a l'acceptació social o a l'autoconcepte de l'individu, especialment des del punt de vista moral. La repressió comença des de la socialització més primerenca, ja que l'infant aprèn que certes conductes no són acceptables i les reprimeix per evitar un càstig o aconseguir un premi dels adults. Allò reprimat pot aflorar a la superfície amb els somnis i fantasies o degenerar en una malaltia mental, com va ressaltar Freud.(1998)

¹ Shejiná és una paraula hebrea que significa 'la radiància' o 'la presència' de Déu.

quan resava i era perdonada

Figura 37 . Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

Després de fer aquest dibuix[Figura] em va recordar a un sentiment de comoditat. La religió és còmode: si creus en Déu, creus en el perdó, si fas coses dolentes, tens la confessió, si Déu et perdona, vas al Cel. El confessor pren forma de rentadora de l'ànima i et pots confessar sempre que vulguis. Recordo les professores, ben emocionades parlant sobre la confessió, de la qual en sortien ben contentes. Però es confessaven un cop a la setmana. Si el fet de confessar-se significa redimir-te i no tornar a caure en el mateix pecat, per què es confessaven tant?

Resàvem quatre o cinc cops al dia, teníem Missa obligada un cop a la setmana, tutoria amb el Mossèn un cop al mes, jornades de reflexió, estones programades per confessar-nos. Cada curs tenia un llistat de pecats ordenats pels *10 Manaments de la Llei de Déu*. Per posar un exemple, un dels pecats era “desitjar quelcom que tenia una companya”, fent referència al desè Manament: “No desitjaràs els béns del teu proïsme”, i amb vuit anys havies d'entrar al confessional i dir-li al Mossèn, el qual et feia arrepentir-te i t'enviava a l'oratori a resar tres Ave Marias. Em fa gràcia que sempre era la mateixa penitència, a vegades ho incrementava amb un parenostre, potser perquè havia fet algun pecat més fort com mentir als pares.

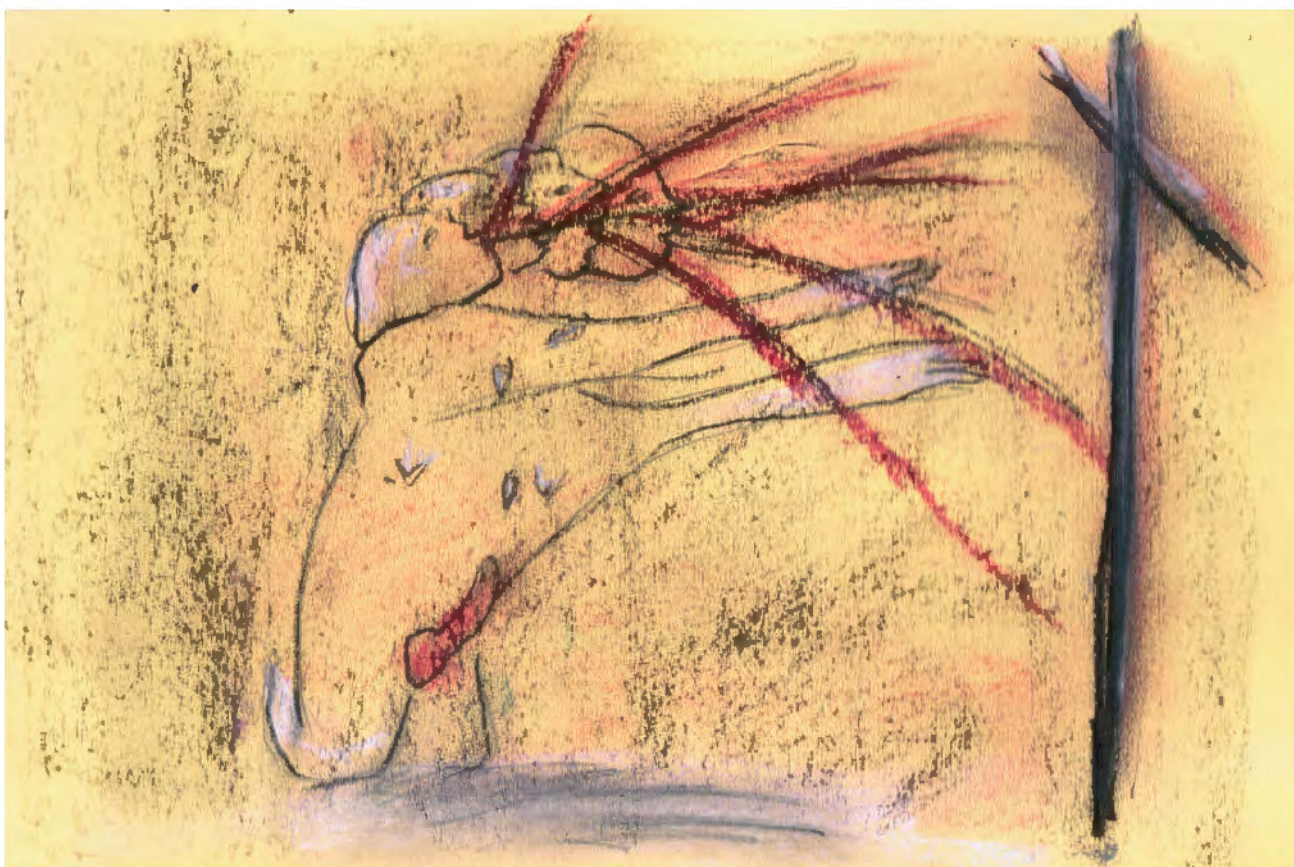

Figura 38 Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

Aquesta imatge representa el fet de resar per autoconfirmar-se i sentir-se bé amb un mateix. Una manera de creure que tot el que fas malament té un perdó i que segueixes siguent bona persona. La teva consciència torna a ser una *tabula rasa* i pots pecar de nou tantes vegades com vulguis, però ei! que ets bona persona perquè li demanes perdó al Senyor. Per això dibuixo la figura amb un penis ejaculant. Una metàfora d'aquest autoperdó i la hipocresia que amaga. El comparo amb la masturbació: et toques fins que trobes plaer, i quan acabes et sents en pau, és ràpid i senzill, dit i fet, només et necessites a tu, no hi ha ni un tràmit entremig. El símbol fàl·lic en aquest cas fa referència a la un món paral·lel on es trasllada l'adoració de Jesús cap a l'adoració del penis.

Figura 39. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Aquest altre dibuix és la representació del que era la normalitat en el meu dia a dia. Presento dues noies a l'oratori, agenollades i resant. El fet d'agenollar-se i resar era quelcom que tenia tan interioritzat que ni m'ho qüestionava. Erem com robots. tenim uns horaris per resar amb unes oracions en concret. Ens les havíem de saber en els tres idiomes, català, castellà i anglès, per recitar-la amb l'idioma corresponent segons l'assignatura que teníem en aquell moment de pregària. Em sentia un lloro. A les 9 hores, 11:30, hores 15:00 hores, i 17 hores em trobava dreta a classe recitant sense pensar ni el que deia. Les paraules sortien soles. En aquest dibuix mostro el sentiment d'anul·lació que sentia quan estava a l'oratori. Normalment hi anàvem per classes, 35 persones sentades als bancs, amb un metre de separació entre alumnes, en silenci durant mitja hora. Per molt que no vulguis, acabes parlant dins el teu cap. Per molt que no resis, vas pensant i li parles a Déu. Li expliques l'absurditat de resar-li i et preguntes què estàs fent parlant-li a un ésser inexistent. Recordo trobar-me amb els ulls oberts com plats, mirant un punt fixe, sense fer ni pensar res.

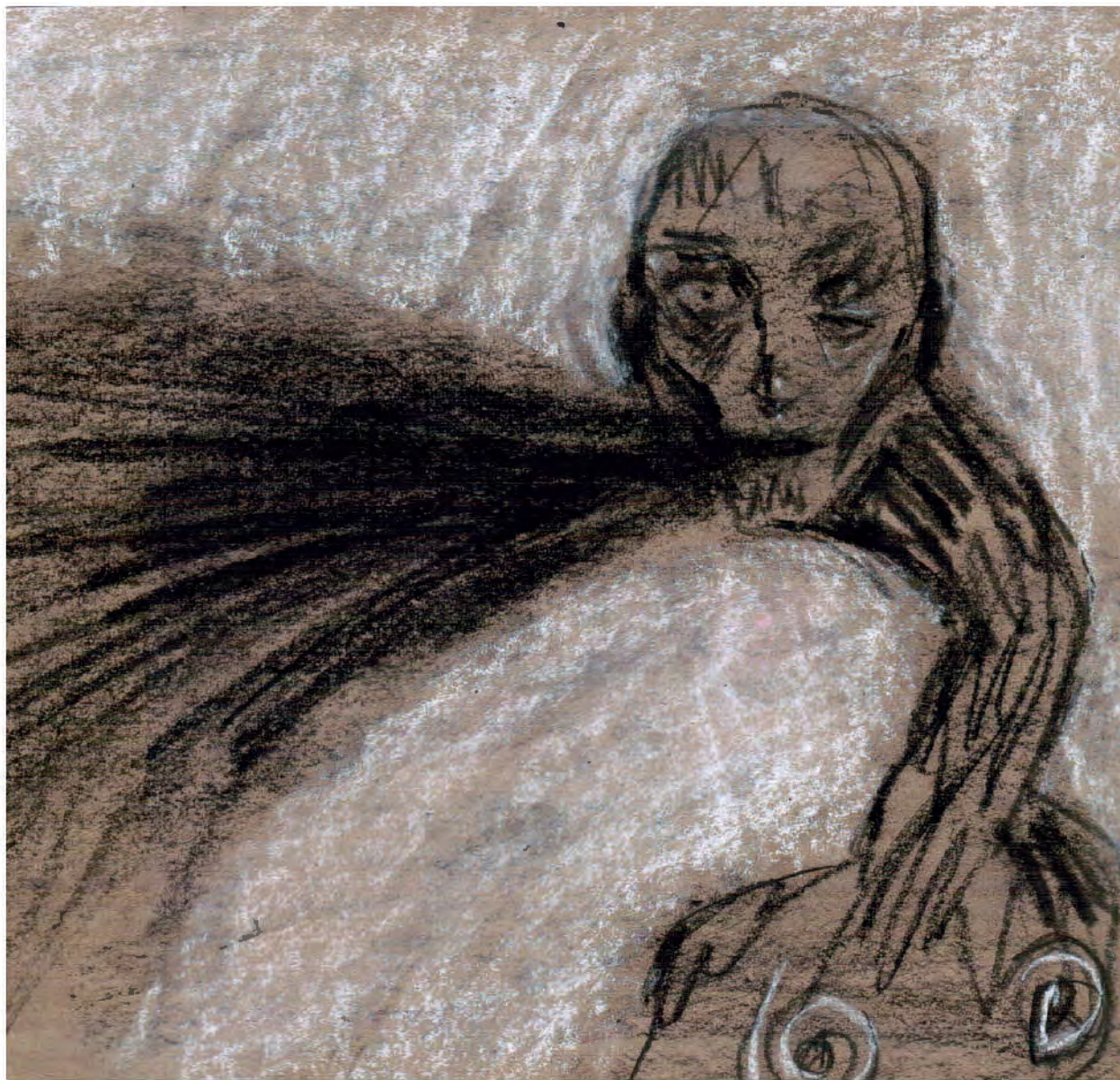

Figura 40. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 41. L'oratori. Captura de pantalla d'un video dels anys 70 del meu col·legi ¹

¹ L'espai és l'oratori de l'escolta, s'estava fent Missa. Curiosament tot el que surt al video és pràcticament igual a com ho vaig viure, per això poso les imatges. Totes les imatges que es troben a aquest apartat de dibuixos són extretes del mateix video. Per veure'l sencer, vegeu: <https://www.youtube.com/watch?v=le6d14wZehY>

Figura 42. La figura de Jesucrist que presidia totes les Misses a l'escola.

puresa i no-sexualitat

Una altra qüestió important que mai van mencionar a l'escola va ser el tema de la sexualitat. Un dels majors temes tabú sobre el qual no vam rebre educació alguna. A biologia vam tocar el tema de reproducció, si, i vam estudiar les parts dels sistemes reproductors femení i masculí, però aquí es va quedar la cosa. Clar, era obvi, hem d'esperar al matrimoni per tenir relacions sexuals. Se suposa que el sexe és tan sols per crear vida, no per disfrutar ni satisfer els desitjos carnals com a resposta d'amor a la teva parella, això seria pecat. Un dels pecats capitals de fet, el de la luxúria. Tampoc parlarem dels condons ni cap mètode anticonceptiu perquè eren pecat també, no els podies utilitzar. Millor que els hi entri curiositat a les alumnes i tinguin relacions sexuals sense condó, es quedin embarassades o agafin una enfermetat de transmissió sexual, perquè no les has educat en el tema. Millor crear-les por.

Arribava a casa i sentia que no m'havia mogut del lloc. La situació era igual, no se n'ha parlat mai ni hi ha hagut un ambient familiar de confiança per abordar res íntim. Quan s'omet un tema tan important com és el del sexe i a part se'l condemna d'aquesta manera, ocasiona un rebuig i un sentiment de culpabilitat enormes. Crec que va ser a tercer d'ESO quan vaig descobrir per primer cop la pornografia, tenia curiositat, què era allò prohibit que no podia saber? S'ha de tenir en compte que si prives a algú del coneixement de certa matèria amb un raonament sense cap ni peus, la persona encara tindrà més curiositat. Mirava i llegia, jugava a jocs, volia entendre. La meva educació en el tema va ser l'internet, el qual aviat vaig entendre que estava fet per homes i destinat a ells. Però, tot i així, era l'únic que tenia, la culpabilitat incrementava i l'autoestima disminuïa.

Treballo el tema de la sexualitat des de la perspectiva de la de la burla i des del tabú, fent ús del grotesc amb traços violents. Utilitzo representacions anecdòtiques sobre el sentiment de culpa en la pròpia sexualitat, en la qual em sentia observada i jutjada. Prenc el dibuix com un exercici per exorcitar aquest "trauma" amb el propi cos i deslliurar-me de tabús i condemnes cap al sexe i no veure'l com a dolent sinó com a desig natural del propi cos.

Figura 43. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 44. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Grafit sobre paper]. Mides variables. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

Figura 45 Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 46. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 47. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 48. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 49. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 50. Tutories regulars que la tutora del curs feia amb els pares.

els sacraments i la virginitat

Què és correcte o incorrecte? Realment hi ha una prohibició? La paraula tabú ha estat sinònim del que es pot considerar com a prohibit o perillós, i està intrínsecament relacionat amb les normes, preceptes i la forma de comportar-se. La doctrina basada en el tabú et proporciona una disciplina per ser acceptat a la societat, i al mateix temps, va configurant una organització familiar, com a base d'aquesta acceptació social. És bastant evident el tabú respecte la sexualitat femenina i els rols de gènere dins la religió catòlica, la diferenciació entre homes i dones i com aquesta discriminació afecta molt més a les dones. Segons l'antropòloga Carmen Castilla (Castilla, 2009), aquestes prescripcions encaminades a la diferenciació de la dona i l'home, es donen des dels ritus dels sacraments, iniciant-se amb el Bateig, en el qual integres a l'individu a la societat donant-li un nom, i una identitat social. Després ve la Comunió, al vestir les nenes de blanc es dona el missatge de voler veure-les com petites rèpliques de la verge Maria, la dona ideal en el cristianisme, ja que se la considera lliure de pecat, i és un model a seguir com a exemple de puresa i virginitat. Així doncs la nena passa a ser vista com a dona a la que el seu valor virginal ha de ser guardat i perdut dins d'un altre sacrament, el Matrimoni.

Amb els meus dibuixos expresso el malestar que em produeix aquesta situació. A mi ningú em va preguntar si volia fer la Comunió, o la Confirmació, si creia en Déu o no. Va ser un mandat, una tradició, amb la qual venia ímplicita una forma d'actuar. La confirmació serveix per reafirmar la teva Fe, per reafirmar el Bateig i la Comunió, i ni axò era vertader o voluntari. Sento que des del col·legi i des de casa controlaven la meva forma de vestir, d'atuar i parlar, la gent amb la que podia o no relacionar-me. Establien un poder sobre mi, de culpabilitat, sobre els meus propis pensaments o sentiments, fins i tot sobre el meu cos i la meva sexualitat.

Figura 51. Dia de la meva Primera Comunió. (2007) Em trobo asseguda al mig Fotografia pròpia

Figura 52. Dia de la meva Comunió. (2007) Fotografia pròpia

Figura 53 Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 54 Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 55. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 56. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

Figura 57 . Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 58 . Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

segregació

És tal la diferenciació entre homes i dones establerta, en l'Opus Dei que la comunitat proposa la comunitat de l'Opus Dei defensa la segregació per sexes en l'àmbit escolar. Afirmen que l'educació diferenciada és tan vàlida com qualsevol altre, i un dret que defensen amb fermesa i no tenen intenció de canviar.

He crescut rodejada de noies, no he tingut contacte amb el sexe oposat més enllà dels meus germans o familiars. No he tingut amics nois, i els pocs que he tingut la relació ha estat estranya.. El fet de no haver interactuat amb el sexe oposat ha fet que la meua relació amb les noies sigui distant i cerqui l'aprovació en els homes. El reiteratiu de tenir només records dolents de les companyes i professores fa que hagi creat un fals "odi" contra les noies, ja que ho associo a la manipulació, la mentida i la falsetat que vaig viure durant aquells anys. Aquesta experiència em fa sentir més desig d'apropament als homes i un allunyament a la dona, fent que em resulti gairebé impossible voler o poder establir una relació vinculant d'amistat amb una noia. I per altre banda, que em costi mantenir-les amb nois.

Amb els meus dibuixos intento subvertir aquestes idees preconcebides i superar aquesta visió esbiaixada sobre els rols de gènere. M'ha marcat tant, el col·legi, que aquells anys d'hipocresia absoluta han fet de mi una persona poc social, esperant sempre el pitjor de tot i de tothom. Avui dia encara em resulta difícil acostar-me a una noia, perquè allà sempre havia sentit que no tenia ni veu ni vot en res.

Figura 59. Fotografia de preescolar on l'uniforme era diferent. Jo sóc la tercera des de l'esquerra.

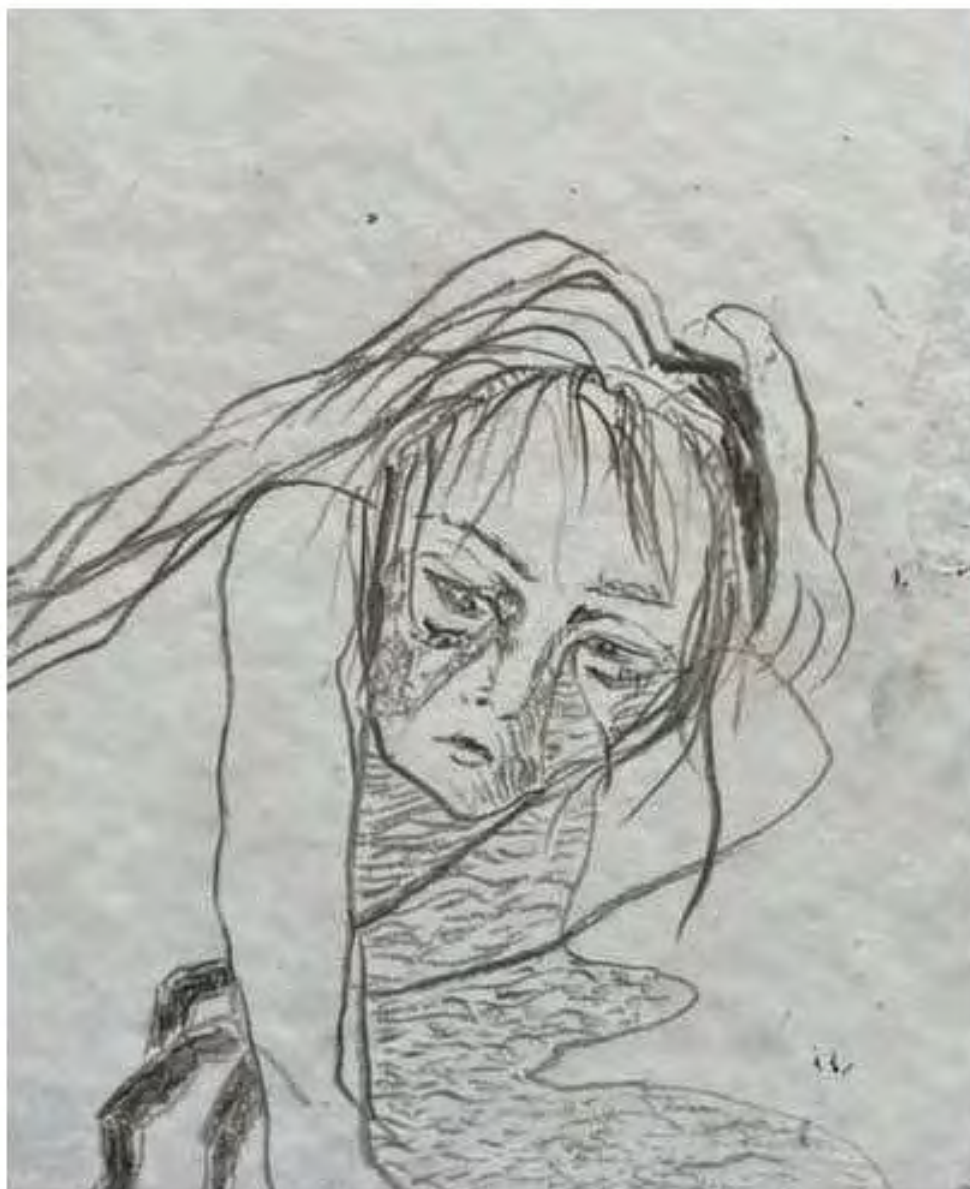

Figura 60 . Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

Figura 61 . Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 62 . Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 63. La classe en el meu antic col·legi

fàbriques de bebés

En la meva educació he après que les dones han de complir els seus deures conjugals, prestant-se així als requeriments sexuals de la seva parella, sense trobar-hi plaer, ja que la sexualitat femenina està estrictament lligada a la procreació i a la maternitat, d'on surt també el comportament propi de les dones, com el de la tendresa, dolçor i l'entrega incondicional als seus fills, per sobre dels propis gustos i necessitats. Ens bombardejaven amb la idea de família a totes hores.

Amb els meus dibuixos comparo les dones amb conillets, fàbriques de bebés. Cada any hi havia una professora embarassada, i alguna ja en portava 10 al darrera. L'Opus Dei té una concepció molt estricta de família nombrosa, la maternitat és concebuda com a quelcom diví. Tens els fills que Déu vol que tinguis. És per això que no poden fer res per evitar-ho, és a dir, estan prohibits els mètodes anticonceptius perquè seria una manera de trair el Senyor i el camí que et té preparat, per tant, és pecat.

Intento evidenciar aquest rebuig que tinc sobre la idea de dona com a receptacle. Com si fos un objecte i l'únic paper que té és rebre i contenir individus. Un recipient on l'home és l'únic que disfruta, deixant anar el seu sèmen i segueix com si res. La dona, en canvi, ha de seguir creant vida i aguantant tot el que comporta. Segons la meva perspectiva, això anul·la la sexualitat de la dona. Si només veus el sexe com a acte per crear vida i no vols tenir més fills, deixes de tenir sexe. Si el teu marit "necessita" tenir relacions sexuals, no li pots negar i, per tant això fa que no puguis disfrutar de l'acte, perquè el més probable és que tard o d'hora tornis a estar embarassada.

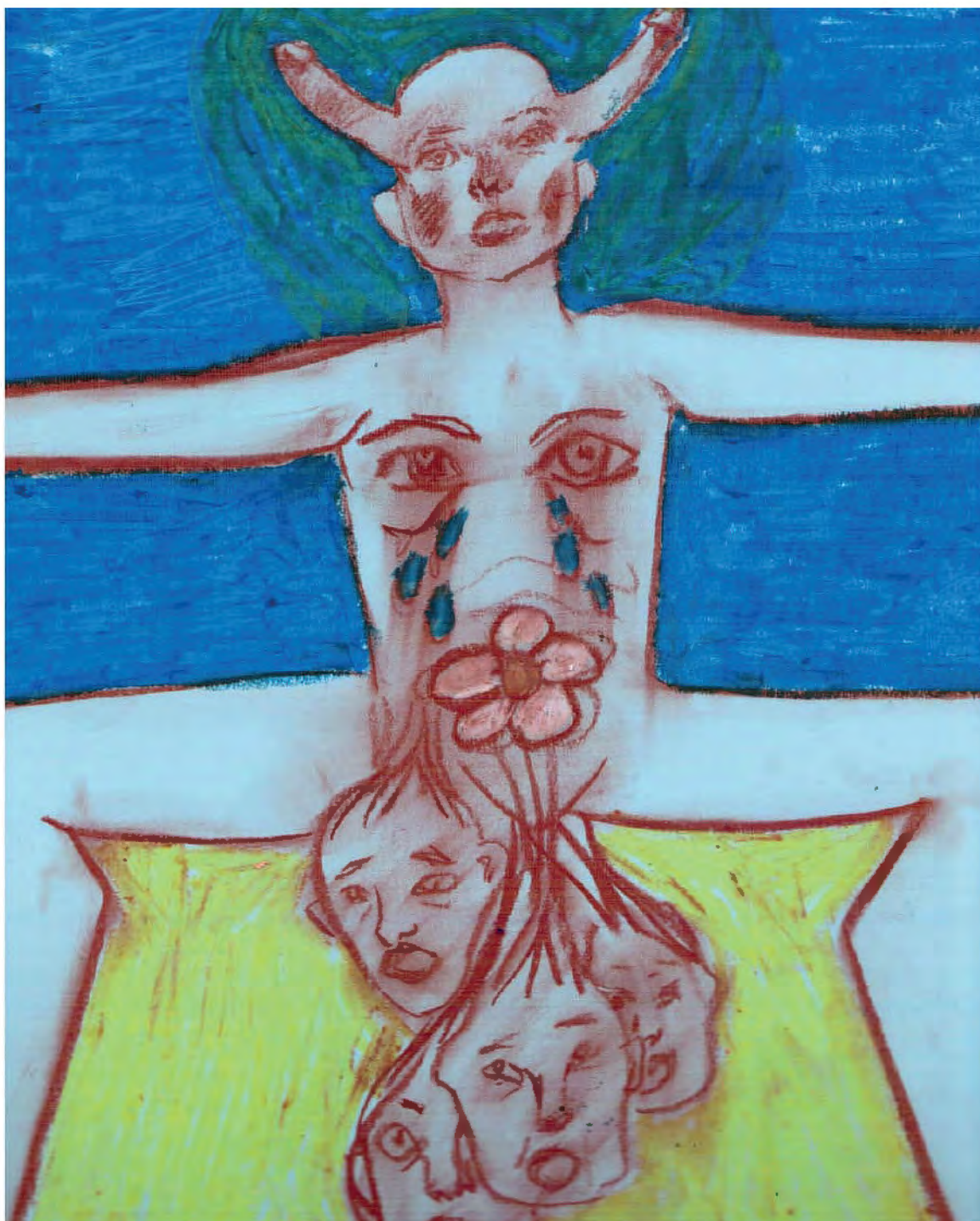

Figura 64 . Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

En aquest dibuix, per exemple, faig un símil amb la creu. Col·loco la figura de la dona amb els braços extesos, simulant que està crucificada, en una penitència vitalícia de concebre vida. Els pits es converteixen en ulls plorant, del ventre li neix una flor simulant la vida i de les arrels de la planta, li neix un seguit de caps. Presento el rostre de la figura femenina amb una expressió abstreta, com si li haguessin extret el cervell. En els laterals del cap, simulant dos banyes de dimoni, té dos penis, per recalcar aquest poder que té l'home sobre la sexualitat de la dona i a la vegada la repressió sexual de la dona envers al plaer.

Figura 65. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

En aquest altre presento a mi mateixa amb l'uniforme escolar subjectant una figura que recorda a un bebé, que alhora subjecte un altre figura-bebé encara més petita. Amb aquest dibuix remarco la idea de família que intentaven inculcar-nos a l'escola. Fet que ha acabat causant en mi un rebuig molt gran a tenir fills i ha impactant bastant a la meua obra. Molts dels dibuixos que faig des de sempre són nenes amb nines a les mans.

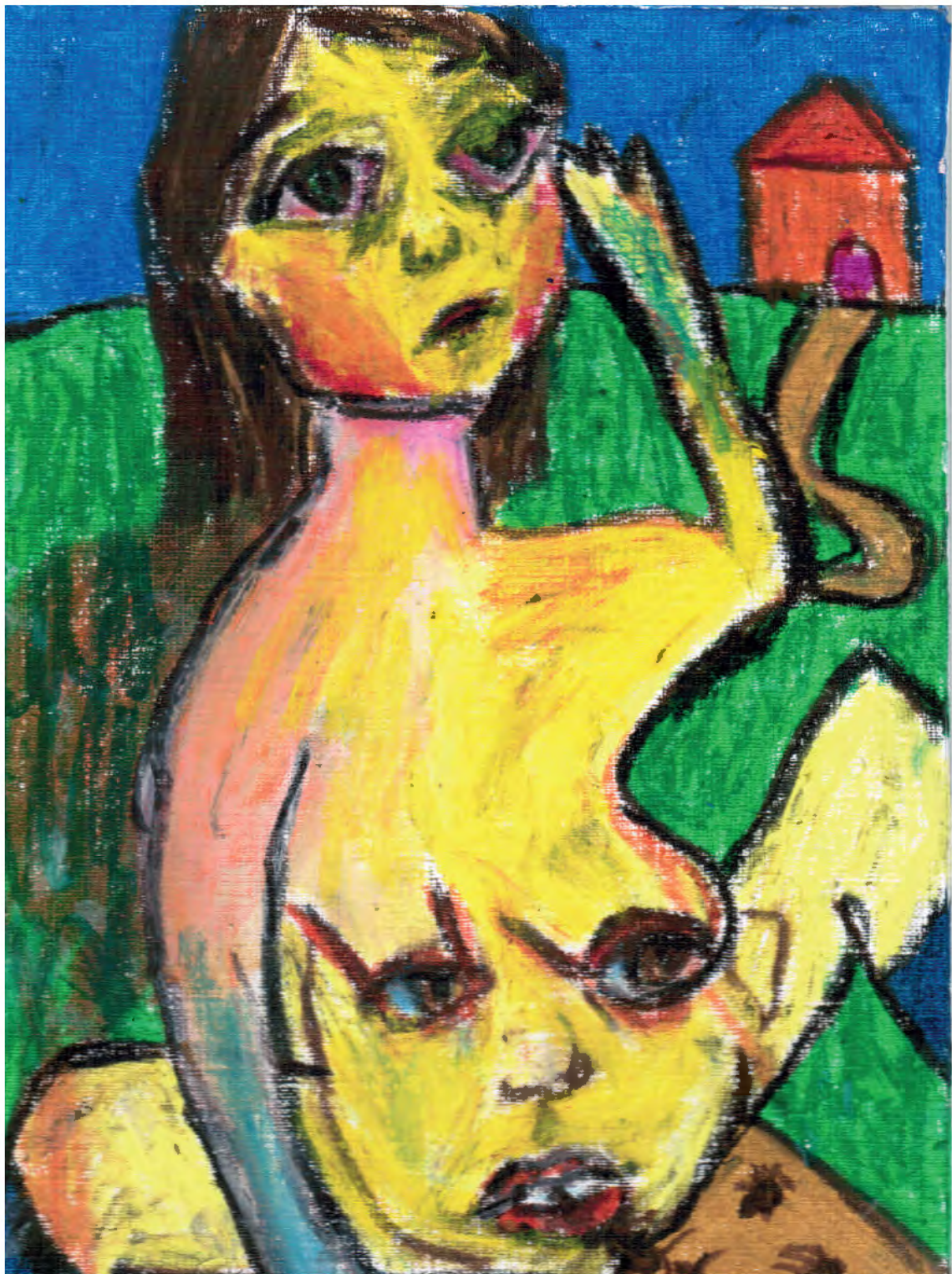

Figura 66. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

També converteixo el ventre de la figura femenina en una cara, suprimint els pits i la vagina per evidenciar la no-sexualitat del cos femení i remarcar amb encara més força l'únic objectiu que té: la de concebre. Presento la figura en el camí de Jesús, el qual va de parir a casa i de casa a parir. Li he posat els mitjons de l'escola per fer un incís en com l'educació t'afecta a la manera de pensar i actuar i com pot inferir en la teva vida.

Figura 67. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular.
Fotografia pròpia

Figura 68. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 69. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [ceres sobre paper]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

la serventa

Mai oblidaré el dia en què la professora de religió, mentre revisavem la Bíblia, es va posar a parlar sobre el paper de la dona en el matrimoni. Les seves paraules textuais eren que “la dona ha d'estar a casa cuidant els fills, esperar al marit ben vestida i maquillada, amb el menjar a taula”. Afirmava que si el marit t'era infidel era culpa teva, perquè no et cuidaves suficient o perquè no el tractaves com es mereixia. Si t'era infidel l'havies de perdonar i estar a l'altura perquè no tornés a passar. Ser neta, polida, púdica i decorosa, no provocar, no ensenyar, guardar el cos com quelcom sagrat el qual cap persona excepte el teu marit pot veure. Hem de ser pures i delicades. Bàsicament no hem de viure per servir només al Senyor sinó que també al senyor que viu amb nosaltres i anomenem marit. Coses com aquestes han creat en mi un rebuig a tenir parella o inclús a arribar a plantejar-me tenir fills. M'ha proporcionat un odi a la humanitat, que l'únic que fa és asquejar-me de tot i tothom (incluida a mi mateixa). En aquest sentit els dibuixos els dibuixos em serveixen de terapia per superar aquestes creences apreses utilitzant l'exageració en la dimensió d'esclavitud per fer-la evident.

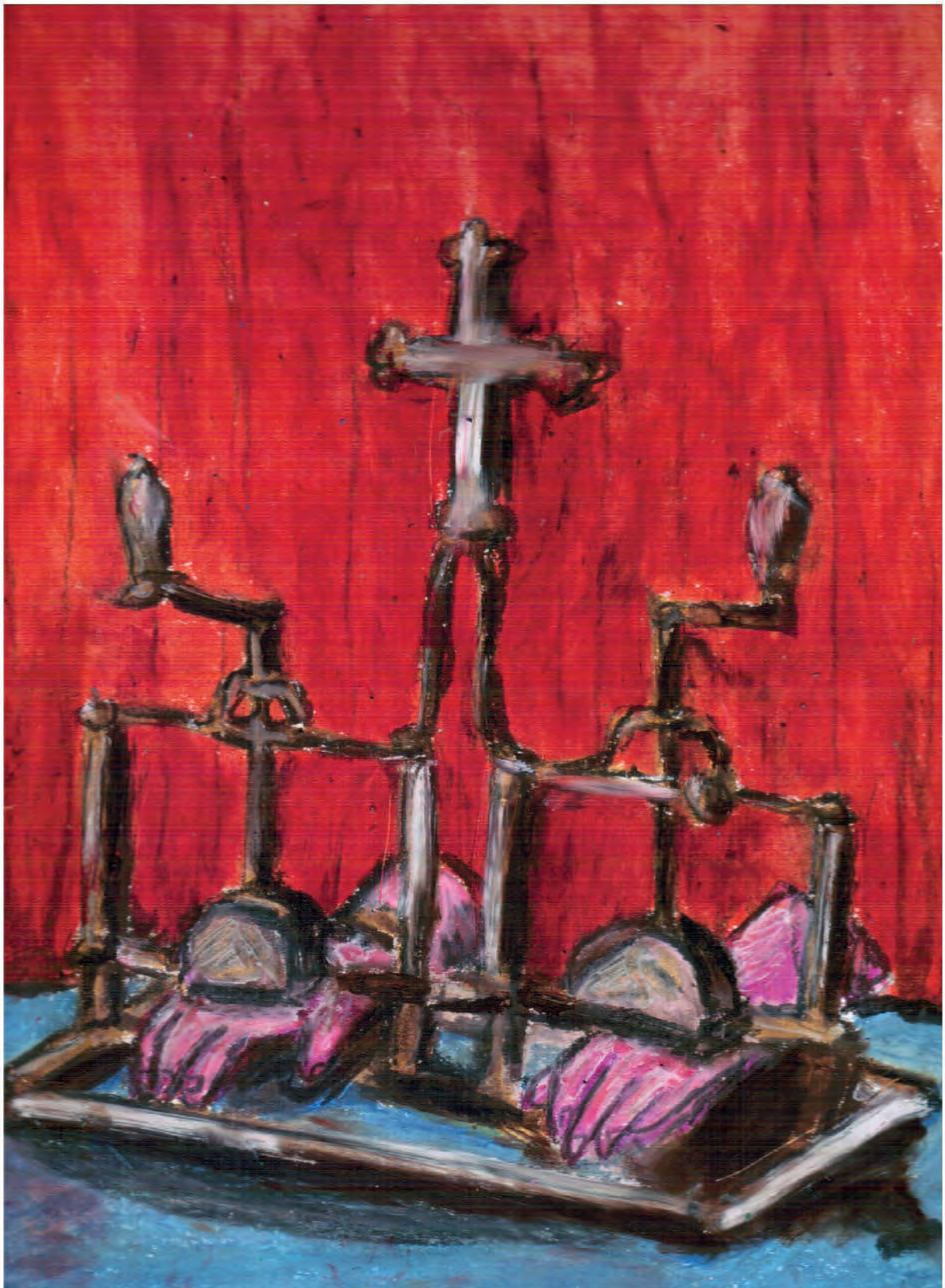

Figura 70. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

En aquest dibuix, per exemple, represento una màquina de tortura que s'utilitzava al segle XV per l'Església sobre els qui tenien *greedy hands* (mans avaricioses). En el meu dibuix la presento com a càstig sobre la dona de servir als altres, en aquest cas, al marit. La dona és destinada a cuinar, tenir fills, criar-los, netejar la casa, complir els deures sexuals, i tot sense queixar-se ni voler aspirar a més. Si ho fas, t'aixafen les mans.

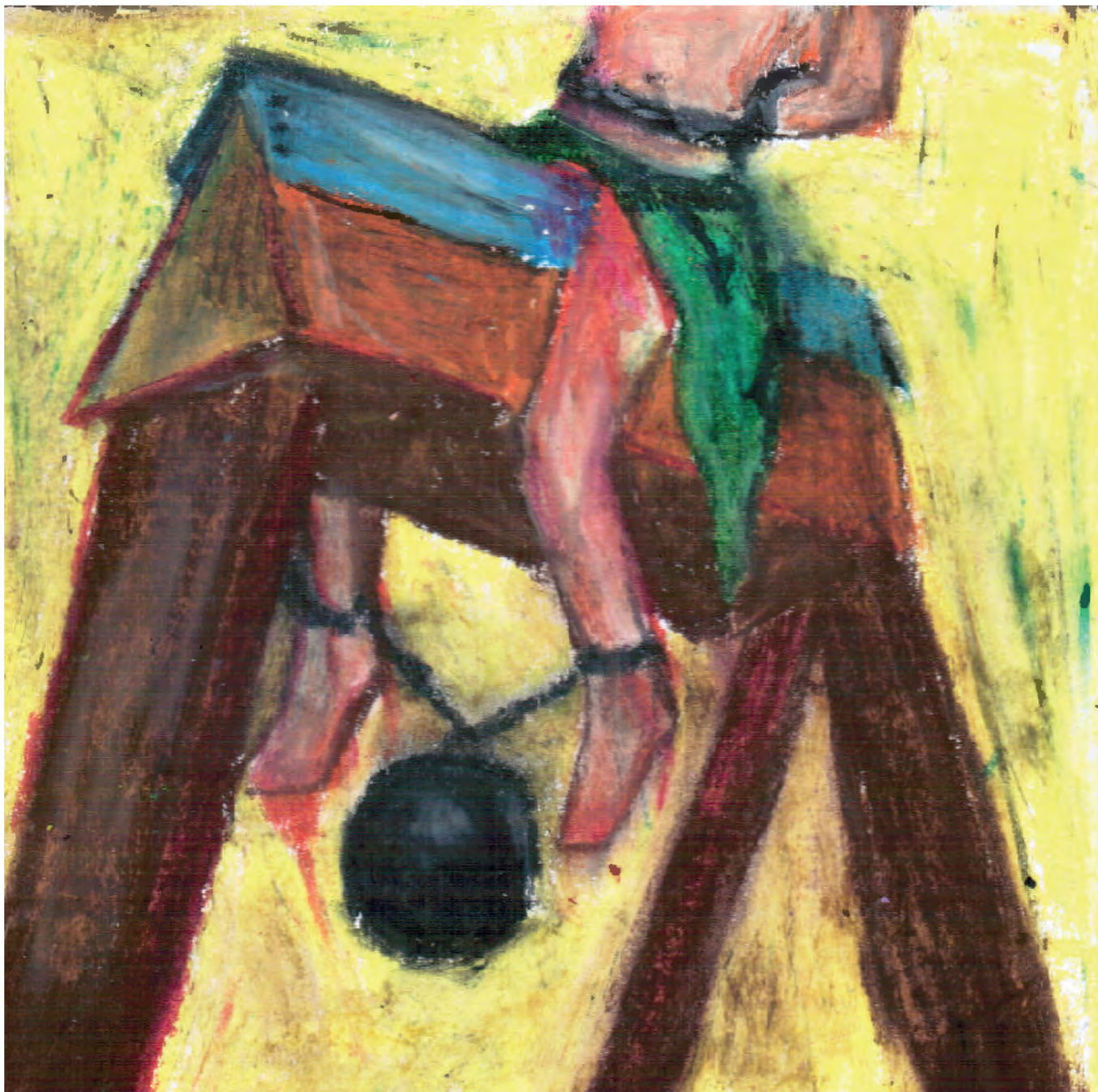

Figura 71. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

En aquesta altre imatge s'observa una mena de potro que conté un material tallant just a la punta i una dona sentada en ell. La presento lligada de mans i peus, per no poder escapar-se. En els peus conté una pesa que fa tirar-la cap abaix resultant-li així, una ferida a la vagina, fent-la sagnar. Amb aquest dibuix, totalment exagerat, evidencio el patiment en silenci que viu la dona dins la religió respecte la repressió en l'àmbit familiar i sexual i en com es converteix en una esclava o serventa fins que mor. Suprimint emocions i desitjos.

Figura 72. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 73. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 74. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

contranatura

Tenim conferències sobre la homosexualitat, com aquesta era/és una enfermetat; de com podem demanar a Déu Nostre Senyor la segona virginitat i viure en puresa un altre cop; de com viure el nuviatge i esperar al matrimoni. I ja ni parlem de la transexualitat... tan aberrant que no gosen ni pronunciar aquesta paraula. Per ells és anormal, grotesc, una desviació, va contranatura i ho condemnen. Fa no gaire vaig parlar amb un noi de l'Opus que em treu tres anys, i la seva cara de fàstic al parlar de sexe entre homes era indescriptible. Tenen un odi, un rebuig i un asquejament que en aquest cas sí, és anormal. Quasi com el que sento jo a l'escoltar-los parlant del tema.

El que intento amb aquests dibuixos és transmetre la culpa de ser homosexual o transexual dins la religió que, molts, per tal de reprimir-la fan el que sigui, inclús, ordenar-se monja/mossèn.

Figura 75. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Boli sobre paper]. Mides variables. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

Figura 76. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

Figura 77 . Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Ceres sobre paper]. Mides variables. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

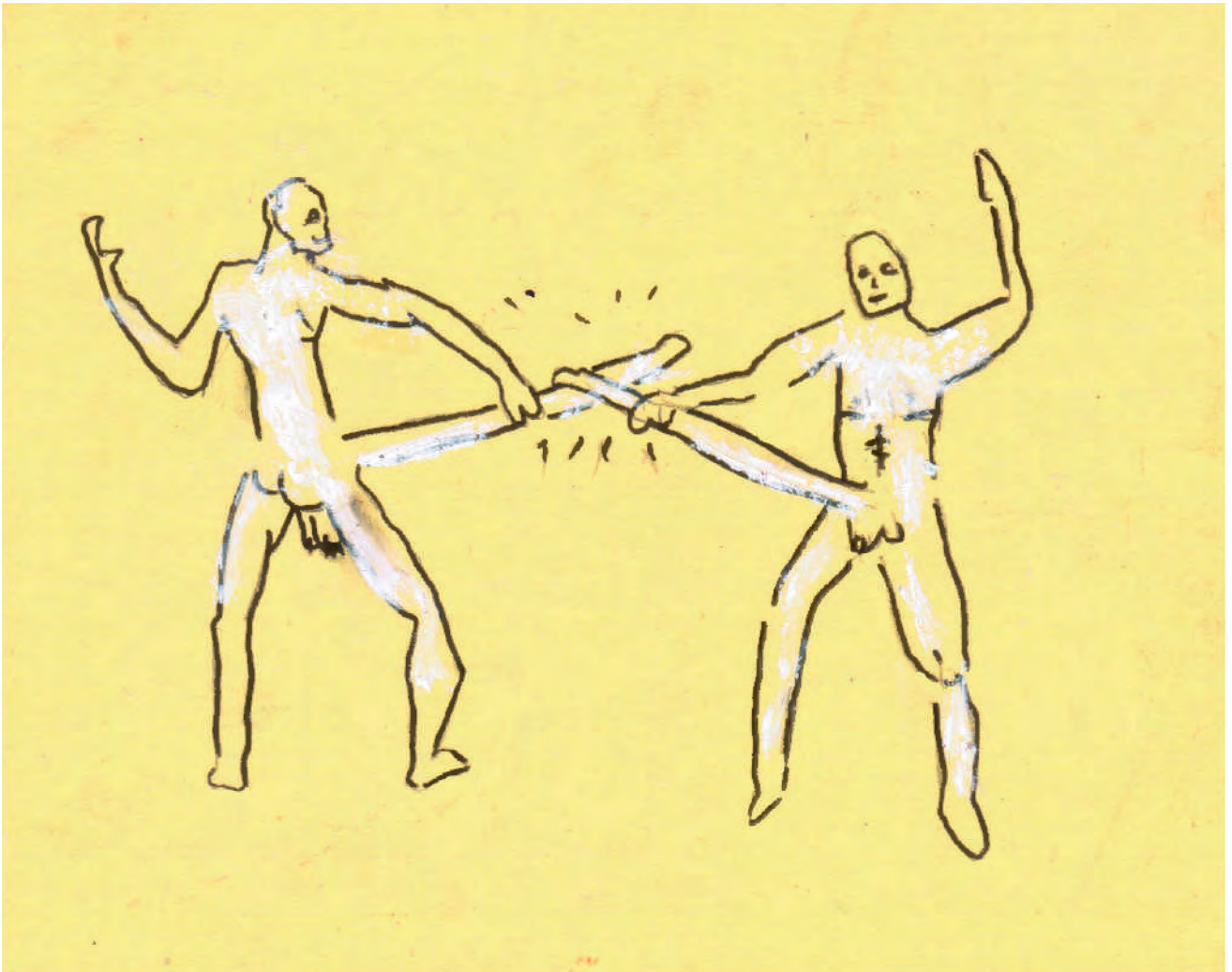

Figura 78. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Figura 79. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

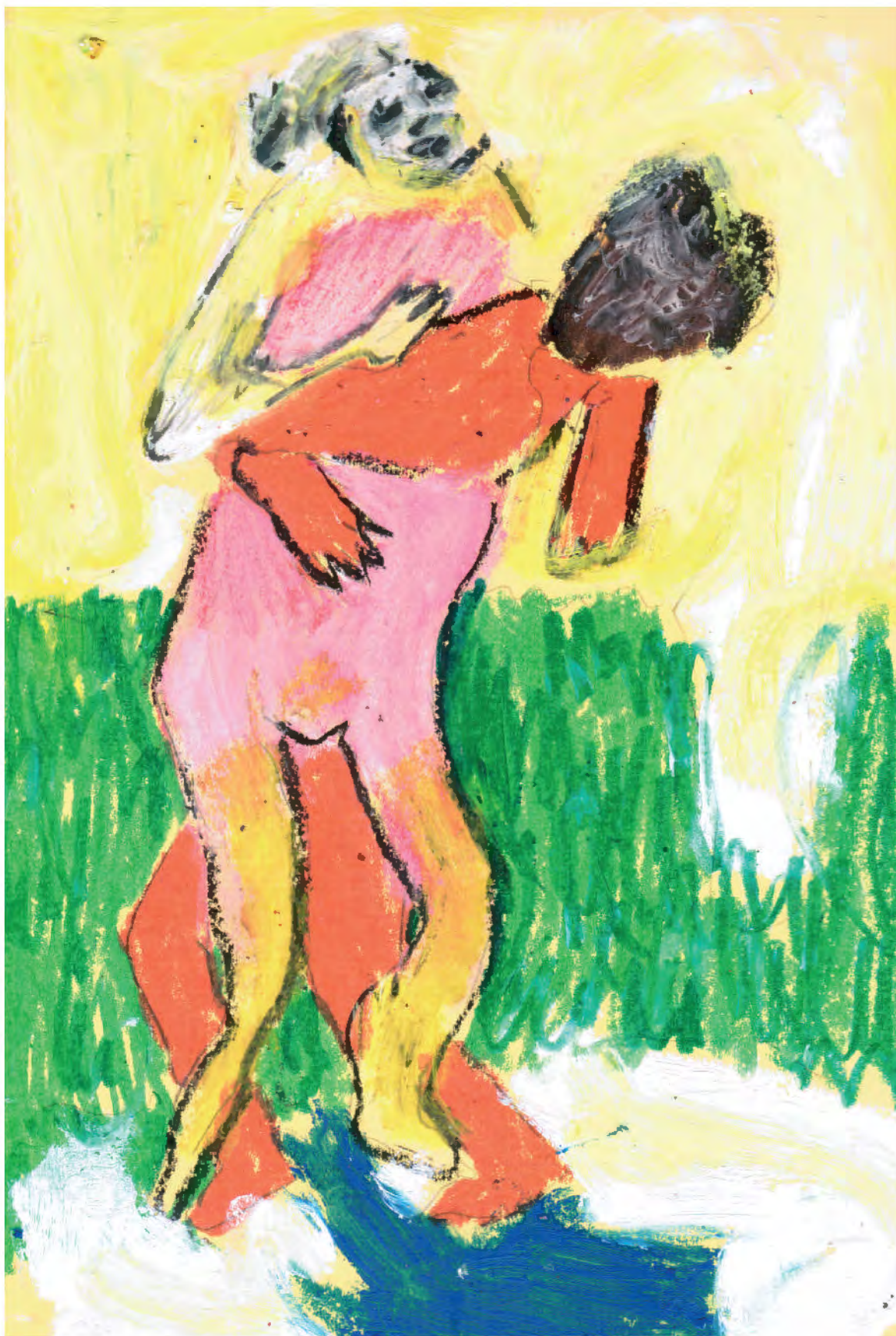

Figura 80. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

col·lapse

Sento que visc una doble vida: la del poble, a Girona, a casa amb els pares i els germans i la de Barcelona visquent sola. El poble m'anul·la com a persona, no tinc vida. En canvi aquests quasi quatre anys que he passat a Barcelona estudiant Belles Arts m'ha fet veure qui sóc o qui seré o puc arribar a ser. Tot i que encara em segueixo reprimint jo sola en alguns aspectes. Però la clau està en que, la major part de l'època universitària he sigut lliure, encara que fos de dilluns a divendres. Això m'ha permès experimentar socialment amb gent que els meus pares no acceptarien mai. Ha obert una porta a un món fora de la bombolla que vivia. Poder tenir la llibertat absoluta sense haver de donar explicacions a ningú ha estat una experiència plaent i positiva que ha donat coratge a enfrontar-me als meus pares i m'ha permès expressar-me lliurement mitjançant l'art. Al principi els hi amagava el que feia.

Quan vaig començar a fer els dibuixos vaig sentir un gran col·lapse emocional. No estava segura de continuar amb la profanació d'allò que m'havien ensenyat des de petita. Em sentia culpable de "tacar" el nostre cognom, de renegar de la meva educació, de dibuixar l'acte sexual i que algú de casa descobrís que ho he fet jo. Després d'aquests pensaments em vaig adonar del greu problema que tenia i com aquest projecte podria ser un gran pas per deslliurar-me completament d'aquests sentiments de culpa tan interioritzats que tinc. Els dibuixos que presento a *Religare* són el resultat del deslliurament d'aquest maleït col·lapse que no em permetia avançar. Prenen forma de converses amb mi mateixa, d'acceptació del meu jo passat i del meu jo present, per poder conformar un jo futur sense tabús ni prejudicis. I per de comptat, per evidenciar el mal intrínsec que ocasiona la religió catòlica.

Podria passar-me hores escrivint anècdotes però crec que no és necessari. Tots aquests anys visquent i escoltant absurditats, callant-me i no tinguent amb qui parlar-ho va fer que em crees la meva pròpia ideologia, contrària a la que m'intentaven ensenyar, simplement veient passar els dies i desitjant viure la llibertat. Pensava que un cop sortís d'allà podria ser jo mateixa però no és tan fàcil. Aquest col·lapse que parlo a l'inici del treball demostra que encara hi ha parts d'aquest passat en mi, com uns dimonis que em segueixen atormentant.

Figura 81 . Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Tècnica mixta]. Mides variables. Colecció particular. Fotografia pròpia

Múnia

El maayá, segons un gravat d'un libre de rila de la primera meitat del segle XIX. (Bibl. Colombiana.)

canen del general munita, nom po-
java de la importància de la festa en
quèstió per la quantitat de trets que
s'engegaven. Perduí ja el record del
seu significat, en alguns indrets el cos-
tum va subsistir durant molts anys.
A la primera del present segle en-
cara es practicava aquesta costum a
la ciutat de Vilanova i La Geltrú.

DIA 28

Santa Múnia: Nasqué al carrer de Basca de Barcelona, en una casa que
va conservar-se fins que fou desfet aquest carrer per obrir la Via Laietana.

Santa Múnia era una donzella
d'una bellesa i una gràcia sense pa-
rió; tenia un eixam de pretendents
que li anaven sempre al darrera i no
la deixaven viure sossegada. La don-
zella sentia vocació religiosa i no es
volia casar. Avorrida perquè la vol-
taven tants galants, va demanar a
Déu Nostre Senyor que li tragués to-
tes les gràcies i la fes tornar ben llet-
ja i repulsiva. El seu desig fou ex-
coltat i atès: va tornar-se d'un color
tan bru que gairebé era negra. Li
eresqué una barba fins als genolls i
tota ella es féu tan peluda que sem-
blava més una bèstia que una perso-
na. Indignats els seus pretendents
van conjurar-se contra ella i un dia
la van clavar en creu.

Hi ha unes imatges que la gent
anomena *majestats* i que creu que
són del Sant Crist i són de santa Mú-

Amades (1952) explica:

117

El que m'interessa d'aquesta llegenda és que és una dona qui està a la creu i no Jesucrist, una imatge que no és habitual. Crucifiquen a la Múnia simplement per ser "lletja". Aquí entra en joc aquesta forma de poder repressiu que exerceix l'home sobre la dona, sobretot en el cristianisme, on les dones pateixen una constant pressió d'estar perfectes i ser femenines per complaure'ls a ells, els homes. També m'interessa el fet que la Múnia estigui representada amb barba. Prenc la llegenda però l'adapto a l'obra. Em serveixo de la barba i la relaciono amb l'escena de *La vida de Brian* en la qual les dones es disfressen d'homes per poder fer el que els és prohibit, apedregar. No és cap secret que hi ha una gran distinció entre homes i dones dins l'Església. Els homes poden celebrar Missa, poden optar a ser Papes però, quin rol tenen les dones? Per al Vaticà, l'ordenació d'una dona és un delictes tan aberrant com l'abús sexual, fet que em resulta xocant i fins i tot graciós.

Per canviar les coses, no es requereix una decisió política, sinó que és una qüestió divina. Segons la doctrina catòlica, el sacerdoci està reservat únicament a homes perquè Crist va escollir homes com els seus 12 apòstols. L'ensenyança està considerada una inspiració divina i per tant, és infalible. Així doncs, prenc Santa Múnia com a crítica a aquest sistema patriarcal tan fort i anacrònic que existeix encara en la religió.

La Múnia és la representació de tota dona dins el cristianisme i dels seus drets menllevats. La història de la Múnia és una anul·lació de la dona, la qual no té dret a la seva sexualitat, el seu propi desig o ser desitjada per altres homes. M'interessa com la llegenda fa de la Santa una bèstia, la qual era adorada quan era guapa, però al deslliurar-se de la seva bellesa els seus pretendents s'indignaren i la clavaren a la creu, matant-la. Una dona lletja equival a una dona inútil, que no serveix per res. Els homes l'objectivaren tant que al perdre allò bell que tant els hi agradava, la mataren. Prenc la figura de la Múnia per evidenciar que la religió catòlica condemna la sexualitat de la dona. La llegenda és el sùmmum del sùmmum del que vull explicar amb els dibuixos, és la peça que ho lliga tot i ho potencia.

Figura 83. della Francesca, P (1448-50,) The Baptism of Christ [Tèmpera sobre tauler] 167 cm × 116 cm National Gallery, Londres

Figura 84 . Sanzio , R (1502-1503)Crucifixión Mond [Oli sobre fusta] 283,5 cm × 167,3 cm National Gallery, Londres

A la pintura de la Múnia prenc de referència *The Baptism of Christ* [Figura 83] i *Crucifixión Mond* [Figura84]. Per la forma de punta rodona del tauler de fusta, d'ambdós retaules i el personatge principal al mig i la composició general de l'obra del segon. La natura pren un paper important: arbres com a representació de vida, un cel blau, serè, i unes muntanyes al fons. És també, una referència de color que utilitzo per realitzar el retaule: rosa, verd, blau i marró. Utilitzo l'oli per la pintura del tauler per connectar-lo millor amb els dibuixos que abraça, ja que la majoria són fets amb ceres. L'oli i les ceres s'avenen bé al ser les dos pintures greixoses.

Figura 85 . Garrigolas, E (2020) Estudi per part de l'obra de Religare.[Boli sobre paper] Col·lecció particular. Fotografia pròpia

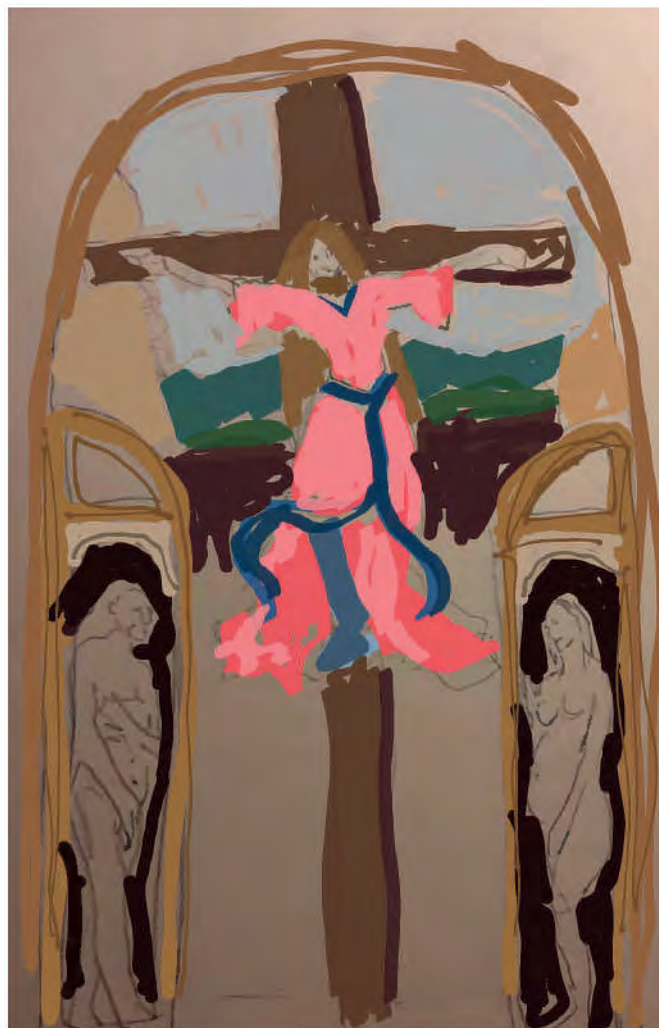

Figura 86 . Garrigolas, E (2020) Estudi per part de l'obra de Religare [Pintat digitalment via Instagram] Col·lecció particular. Fotografia pròpia

La pintura de la Múnia es divideix en quatre elements diferents: la figura de la Santa crucificada, l'Arbre de la Vida, Adam i Eva, i dues escenes que es troben a dalt d'aquestes dos figures. He format un triangle visual entre les figures d'Adam, Eva i la Múnia per crear una harmonia i per referenciar el número tres, que representa la Divina Trinitat: Pare Fill i Esperit Sant. La funció d'Adam i Eva en la pintura és remarcar la culpabilitat de l'home sobre el pecat original, i més especialment en Eva, qui va ser la primer en caure en la trampa del dimoni, i va menjar del fruit prohibit per Déu, incitant que Adam caigués també.

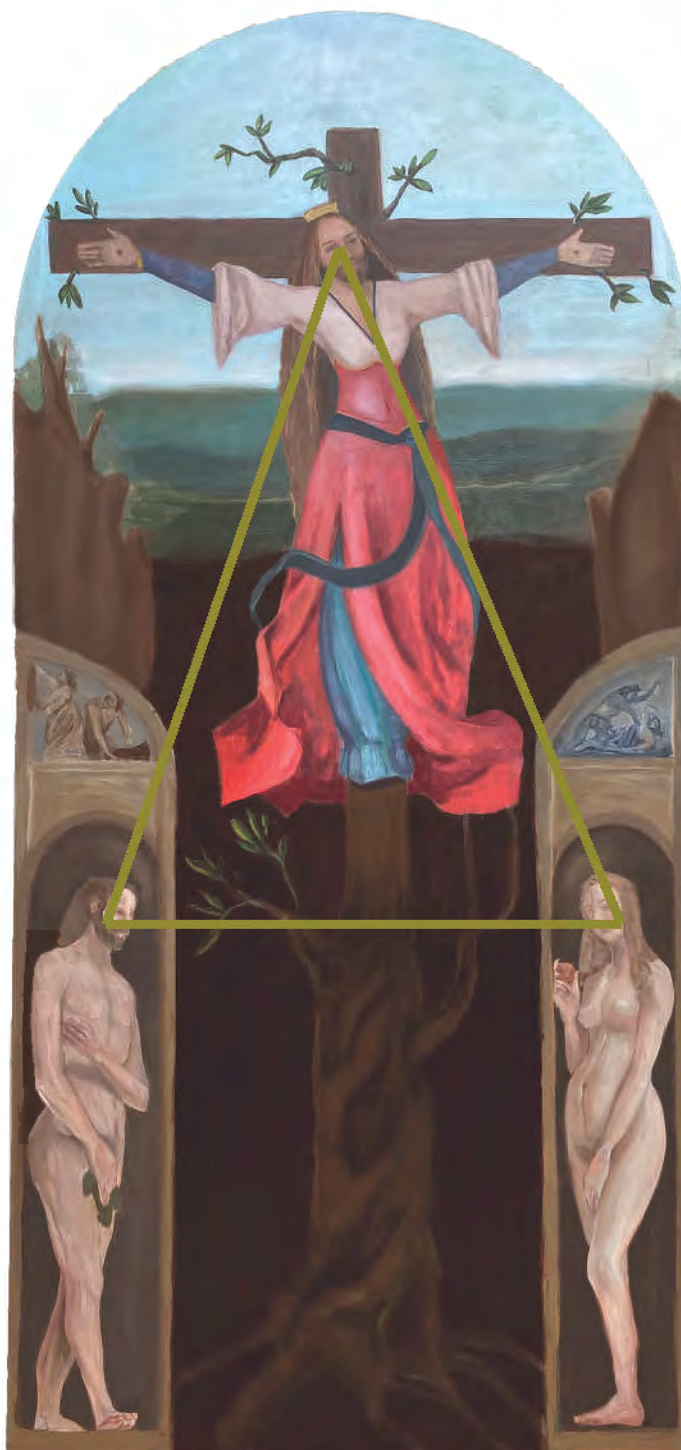

Figura 87. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Oli sobre tauler]. 1'80m x 0'80m. Colecció particular. Fotografia pròpia

Segons la versió grega d'Adam i Eva, *Apocalipsi de Moisès*, al Jardí, Eva se separa d'Adam. Satanàs es disfressa com àngel i parla amb Eva per boca de la serp, la qual sedueix a Eva i li dona el fruit, el verí de la seva maldat, que és la luxúria. Quan Eva s'ho menja, descobreix que està nua i sent vergonya per primer cop. Tots els arbres del Jardí perden les seves fulles, excepte un, el ficus, així que Eva amaga la seva vergonya amb les seves fulles i enganya a Adam perquè també es mengi la fruita prohibida (Capítols 15-21). Miquel toca la trompeta, i Déu entra al Jardí muntat al seu carro precedit pels àngels. El seu tron està establert en l'Arbre de la Vida, i tots els arbres esclaten en flors. Ell crida a Adam, que s'havia amagat perquè estava nu, i retreu a Adam i Eva per haver menjat de la fruita. Quan els àngels expulsen a Adam del paradís, els demana que se li permeti implorar a Déu, dient: "Perquè jo sol he pecat" i prega a Déu que se li permetés menjar de l'Arbre de la Vida. Déu es nega a donar-li el fruit de la immortalitat, però promet, que si es manté lliure de tot mal, al ressuscitarà el darrer dia i li donarà la fruita. (Capítols 22-30)

En el Nou Testament, trobem menció a l'Arbre de la Vida, al llibre de l'Apocalipsi 22:02. Altres semblances a aquest llibre es troben en les idees de les Epístoles Paulines: Eva com la font del pecat (2 Corintis 11:03), el mateix Satanàs es disfressa com àngel de llum (2 Corintis 11:14), la ubicació del paradís en el tercer cel (2 Corintis 12:02). L'arbre de la vida és un símbol per a explicar la unitat de tota la vida, la metàfora va ser adoptada per Charles Darwin per explicar l'evolució de les diferents espècies (de manera que n'hi ha famílies i branques, per exemple)

Present en moltes tradicions, es parla d'un arbre que és el punt central i eix del món., estableix la unió entre el cel i la terra: les seves arrels arriben a l'infern i les seves branques s'estenen cap al cel. En la majoria de cultures, és un arbre que dona fruits que atorguen la immortalitat o vida eterna (com expliquen les llegendes de *Gilgamesh* o *les 1001 nits*), ja que l'arbre simbolitza la totalitat de la vida existent. En la Bíblia és un dels arbres del paradís terrenal, junt al de la ciència o del bé i del mal. Els seus fruits atorgaven la immortalitat, però Adam i Eva van ser expulsats del paradís abans de menjar-los per haver tastat la fruita prohibida de l'altre arbre, temptats per la serp.

Represento a Eva amb una fruita podrida a la mà, nua, tapant les vergonyes amb la seva pròpia mà, en canvi, Adam, a més a més, amb les fulles d'un ficus. Aquesta diferència representa la dominació de l'home sobre la sexualitat de la dona. Trobem les dos figures pàl·lides, sense expressió a la cara, com si estiguessin morts. Accentuo el sentiment de culpa d'haver ocasionat el pecat original, fent que Déu els expolsés del paradís condemnant així la humanitat sencera a viure en pecat des del moment de nèixer.

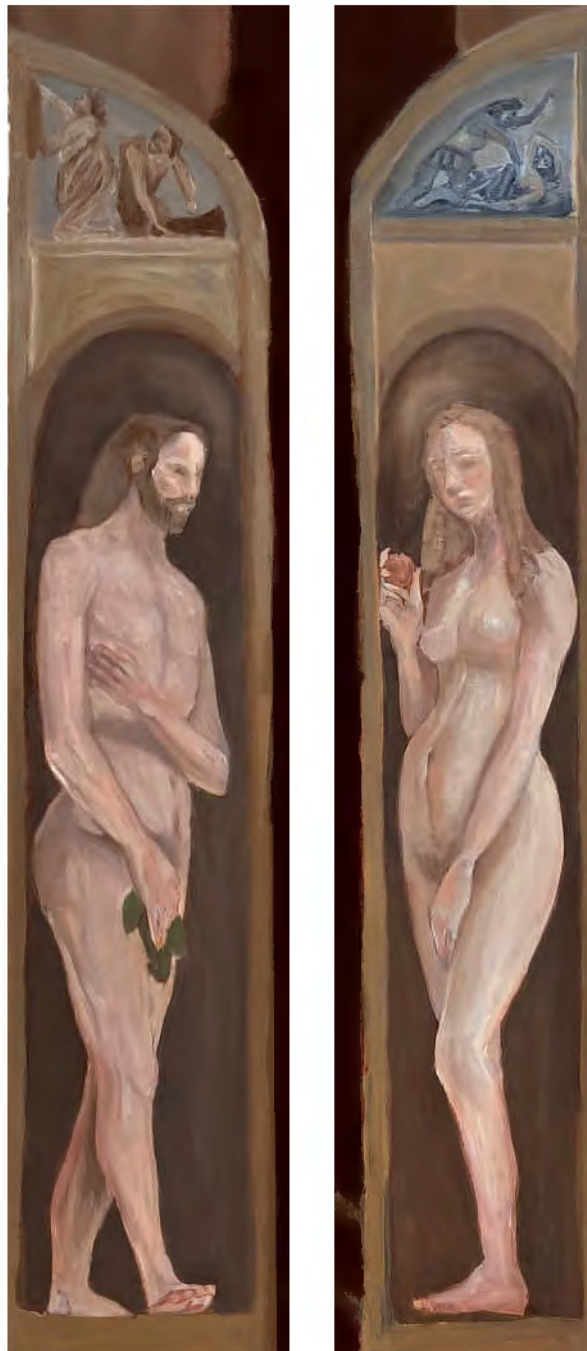

Figura 88. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Oli sobre tauler]. 1'80m x 0'80m. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

Pel que fa als frisos representats la primera escena la trobem sobre el cap d'Adam. Es veuen dos figures masculines treballant, construint. L'origen del treball es troba descrit al llibre del *Gènesis*. En el passatge d'apertura, Déu és ell primer treballador, ocupat amb la creació del món (*Gènesis* 1:1-15). Segons la Bíblia, Déu va treballar per sis dies i va descansar el setè dia. Va ser el primer en treballar sobre la terra; per tant, el treball legítim reflexa l'activitat de Déu. M'he basat en diferents versicles de la Bíblia.

“Cuídense de no echar a perder el fruto de nuestro trabajo; procuren más bien recibir la recompensa completa.” (2 Juan 1:8)

“Más valen dos que uno, porque obtienen más fruto de su esfuerzo.” (Eclesiastés 4:9)

“Dios creó al hombre a Su imagen con características como Él.” (*Gènesis* 1:26-31).

“Él creó al hombre para trabajar con Él en el mundo. Dios plantó un jardín y puso a Adán en él para cultivarlo y mantenerlo.” (*Gènesis* 2:8, 15)

A la Bíblia i en el llenguatge cristià sempre es fa referència a “home” per descriure tant homes com dones, però cada vegada que llegeixo la paraula “home” en casos com aquests no puc evitar pensar en el gènere masculí exclusivament. Agafo la idea del treball vinculat-la a l'home i la referencio com a conducta normalitzada en la base de família cristiana en què l'home treballa per portar el pa a casa mentre la dona, l'espera per complaure les seves exigències.

Figura 89. Detall de les escenes sobre Adam i Eva.

En la segona escena, trobada al cap d'Eva, trobem una referència a Caín y Abel, però les figures que apareixen són un home i una dona. Segons la Bíblia, els dos germans van presentar un sacrifici a Déu en els seus respectius altars. La ofrenda de Caín va ser la recollida de fruits del seu camp, i la d'Abel, la grassa de les seves ovelles. Al preferir l'ofrenda d'Abel, Caín va enbogar de gelos i va matar el seu germà. (*Gènesis* 4:2-26; 1 Juan 3:11, 12; Juan 11:25.) Prenc aquest relat Bíblic i el relaciono directament amb la cosificació del cos femení que parlo en la Múnia. Faig un símil amb la mort per venjança. “Ja que no has volgut mantenir relacions amb mi, et mato”. Utilitzo l'exageració per condemnar, un cop més, aquesta desigualtat entre sexes.

La Múnia a la creu representa la sexualitat reprimida i condemnada que existeix des dels inicis, amb Eva. Sigui com sigui, és quelcom castigat per Déu: Eva és expulsada i la Múnia és crucificada. La Santa es troba amb un vestit de tres peces, diferenciades per quatre colors: rosa (alegria efímera), blau (quelcom celestial, de l'Esperit Sant), blanc (símbol de puresa) i algú detall daurat (perseverància). Amb el rosa del vestit faig referència a la felicitat que va sentir Múnia a l'haver estat escoltada per Déu i, per fi, deixar de ser vista com a objecte carnal pels homes. Alegria efímera, però, perquè de seguida va ser vista com un monstre i condemnada a morir a la Creu. El blanc de la puresa es relaciona amb la seva sexualitat, recordem que volia entregar-se a Jesús i continuava rebent propostes de matrimoni de diferents homes, qui, segurament creien que era massa bella per servir al Senyor i faria més servei tenint relacions sexuals amb ells. La perseverància del daurat és per ser insistent i decidida sobre el que vol i el que no vol en la seva vida. Per mantenir-se ferma i no caure en els dictàmens del patriarcat. És ella qui decideix sobre la seva pròpia sexualitat, no els homes.

De l'Arbre de la Vida en surten les branques i les arrels que uneixen el Cel i la Terra, arribant a l'infern, font de tot pecat i d'on s'origina la Creu de la Múnia, la qual neix de la hipocresia de l'home.¹

Figura 90. Detall de la Múnia

Figura 91. Detall de l'arbre

¹ En aquest cas em refereixo al gènere masculí, no a la humanitat, referenciant als homes que la penjen a la Creu.

Figura 92. Garrigolas, E. (2020). Sense títol [Oli sobre tauler]. 1'80m x 0'80m. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

com dialoguen les peces

Les peces dialòguen a mode de retaule. Trobem l'escena de la Santa Múnia al mig, en un tauler de fusta, i al voltant, tant a la dreta com a l'esquerra, tots els dibuixos disposats en forma de collage. Aquesta idea del collage va sorgir per la manera en què estan compostats els retaules, on es veuen moltes imatges de diferents escenes, creant així una immensitat que personalment m'atrapa. Volia crear aquest efecte de multitud, fent que l'espectador es senti abrumat per tanta informació combinada, i que a la vegada s'acosti i es pari a llegir cada dibuix per després allunyar-se i contemplar l'obra en complet. Vaig pensar en fer la peça principal de dimensions més grans i crear una mena de tríptic, col·locant un nombre bastant gran de dibuixos a cada costat de la pintura principal de manera que es complementin i hi hagi un fil conductor.

Figura 93. Pere Serra i Lluís Borrassà, 1394, tremp sobre fusta, Seu de Manresa, Manresa.

Figura 94. Foto de la disposició d'una de les obres de Felipe Ortega-Regalado

Per la disposició dels dibuixos em serveixo d'aquesta imatge i composició de Felipe Ortega Regalado, en la qual s'hi aprecia papers de diferents tamanys, colors, i materials. Prenc més aviat l'aparença visual del conjunt però no la superposició de papers.

Figura 95. Bacon, F (1994) Three Studies for Figures at the Base of a Crucifixion [Oli sobre tres talers] 94 cm × 73'7 cm. Tate, , Regne Unit.

Figura 96. El Bosco (1500-1505) El jardín de las delicias [Oli sobre taula] 220 cm × 389 cm. Museo del Prado, Madrid, España

Com ja he mencionat anteriorment, em serveixo de la idea de tríptic originàriament de Bacon i afageixo una altre aportació visual, pels diferents components que apareix en el tríptic *El Jardín de las Delicias* d'El Bosco [Figura 96], el qual em recorda més a una idea de retaule. Em fa pensar en el Paradís, amb un jardí verd, gent nua, disfrutant sense vergonya, i a la dreta la part fosca, tènere, caòtica d'aquest "Paradís". Exemplifica molt bé la idea del meu propi retaule, amb una imatge aparentment religiosa però que si t'hi fixes bé, està farcida de gran crueta.

Les dos peces (els dibuixos i la pintura) coexisteixen en un mateix espai, creant així un tot, que es complementa i s'eleva. Totes les imatges laterals encapsulen petits fàstics de la realitat, de la opressió, i la repressió. La prohibició, el fre, la moderació, la pressió, la submissió, l'ofegament i el domini són representats en cada un dels dibuixos i la Múnia els abraça a tots. Hi ha un contrast brutal entre la Múnia, imatge serena, tranquil·la, controlada i els dibuixos que la rodegen, obscurs, caòtics, plens de força i ressentiment. Crec que és una bona manera de representar la meua posició, no tan sols des de la ràbia, sinó també des d'un estat de calma.

Figura 97. Garrigolas, E. (2020). *Religare* [Tècnica mixta]. Mides variables. Col·lecció particular. Fotografia pròpia

respostes finals

Religare ha estat un viatge emocional en tots els sentits. Sento que aquest projecte no va començar els inicis de febrer, sinó que el porto arrossegant tota la vida, i per fi acaba. No puc evitar sentir-me estranya. Aquest projecte significa molt per a mi, a nivell personal, és un mode de cloenda que ansiava des de feia temps. Acabo un cicle i en començo un de nou. Vaig triar el tema de la religió perquè sentia que havia de parlar del meu malestar respecte tot el que amaga. Tenia quelcom dins que no em deixava funcionar correctament, no podia parlar d'altre tema que no fos aquest, ni ignorar allò que em fa mal a mi i a moltes dones.

Religare m'ha permès crear un marc teòric i pràctic de referents que han fet que vulgui continuar aprenent, llegint i investigant. Tot aquest camí ha modificat la meua manera d'expressar-me mitjançant l'art, deixant fluir idees i allunyant-me de judicis, permetent-me així reconciliar-me amb mi mateixa. He pogut deslliurar-me de la mà que m'ofegava repetidament. M'he deslligat d'una relació tòxica després de tants anys i ara només queda mirar endavant. És un gran pas per mi haver aconseguit, tan sols, no sentir-me avergonyida del que dibuixo, davant els pares. Poder reivindicar la meua pròpia sexualitat era algo que m'horroritzava, era el secret més gran que guardava dins el cercle familiar, i ara mentres estic escrivint això, em fa pena. Per què he tardat tant? Per què es culpabilitza allò que és intrínsec i natural en nosaltres? I encara es condemna més pel fet de ser dona. El meu passat i les meves experiències amb la religió m'han permès parlar del que és ser dona dins d'uns ideals cristians. He utilitzat la meua posició com a dona per evidenciar i criticar la visió patriarcal que existeix dins la religió catòlica, qüestionant les formes de poder repressives i nocives.

Utilitzo una representació d'art religiós, el retaule, que tan sols és vist en Esglésies i el converteixo en l'antítesis. Em serveixo de la religió per condemnar la religió. Per Schopenhauer(2000, p.211), l'art religiós manifesta l'objectivació de la Voluntat, el mal del món. Amb *Religare* pretenc evidenciar aquest mal que ens afecta col·lectivament. La Voluntat és sofriment i l'aniquilació de l'individu. L'home aspira a trobar un sentit a la seva vida, a minimitzar el patiment. Ofereixo una possibilitat de reconciliar el sacre i el profà, des del profà. El sagrat ja no està en el temple, no està en les altures sinó en la quotidianitat, en el cos propi. Aquestes reflexions que per fi em crec i em començo a recrear en elles, han fet de mi un individu més lliure.

fonts documentals

- Alighieri, D. (1983) *La divina comedia*. Madrid: Club Internacional del Libro
- Álvarez, A.M (1996) *Lo personal es político*, Revista Internacional de Filosofía Política, (9), 178-183. Madrid. Recuperat de <http://e-spacio.uned.es/fez/eserv/bibliuned:filopoli-1997-9-1111/pdf>
- Amades, J (1952). *Costumari Català*.(1 edició). Barcelona: Salvat
- Bacon,F (1950) Fragment of a Crucifixion [Oli i cotó en llenç] 140 x 108.5 cm. Col·lecció a Museu Van Abbemuseum, Eindhoven. [Consulta: 1 de maig de 2020] Disponible a: <https://www.francis-bacon.com/artworks/paintings/fragment-crucifixion>
- Bacon, F (1953) Estudi segons el retrat del Papa Inocencio X per Velázquez 1953 [oli sobre llenç] 153 cm x 118 cm, Art Center, Des Moines (EE.UU.) Disponible a : <https://euniceencinas.wordpress.com/2013/11/17/velazquez-y-francis-bacon-papa-inocencio-x/>
- Bacon,F (2019) *Francis Bacon: Books and Painting*. Ed.Didier Ottinger. London: Thames & Hudson
- Burgmann, T. (2012) Muslim Woman's Bra Photo Sparks Controversy. Huffpost. Recuperat de https://www.huffingtonpost.ca/2012/04/12/sooraya-graham-bra-muslim-saudi-arabia_n_1421478.html
- Burns, R. (1785). *Holly Willie's Prayer*. Recuperat de: <http://www.scottishpoetrylibrary.org.uk/poem/holy-willies-prayer/>
- Castilla, C. (1994). Analysis of the symbolic dimension of a devotion: the Virgin of Coronada *Demófilo*, (12), 75-92. Sevilla: Fundación Machado.
- Castilla, C. (2009). Eso no se hace, eso no se toca, de eso no se habla. La desigualdad de género en las religiones. *Gazeta de Antropología*. Recuperat de <http://hdl.handle.net/10481/6911>
- Cattelan,M (1999) La Nona Ora [Escultura] Col·lecció particular. Itàlia. Disponible a: <https://tuit.cat/2leM6>
- Col·lapsar. (2020). Dins de *Diccionari de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans*. Recuperat de <https://dlc.iec.cat/>
- (CRDI) Ajuntament de Girona (2019) *Escola les Alzines* [Video] Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=le6d14wZehY>
- Cruz, C. (1997). *To Comfort The Disturbed, and to Disturb the Comfortable: Onward children of the sun*. Recuperat de <http://www.hartford-hwp.com/archives/41/335.html>
- Delineat del dibuix del graffiti d'Alexámenos. (s.d). Disponible a: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a9/AlexGraffito.svg/220px-AlexGraffito.svg.png>

- EFE. (2007, març, 22). Un tribunal de París absueu al director de una revista francesa que reprodujo las caricaturas de Mahoma. *20 minutos*. Recuperat de <https://www.20minutos.es/noticia/215215/0/sentencia/caricaturas/mahoma/>
- Einstein,A (1930 , 9 de novembre) Religion and Science escrit a la revista *New York Times* Recuperat de <https://www.nytimes.com/1930/11/09/archives/religion-and-science.html>
- Emin,T (1996) Exorcism of the Last Painting I Ever Made, [Instal·lació] Galleri Andreas Brandstrom, Stockholm. [Consulta: 1 de maig de 2020] Disponible a: <http://www.artnet.com/Magazine/reviews/goldman/ketter.asp>
- Estevenin, Y. Pàgina web de l'artista. Recuperat de: <https://www.yoannestevenin.com/chimeres-estevenin>
- Foucault, M. (1978) *Historia de la Sexualidad*. Madrid: Siglo XXI
- Fraile, D. (2016, 4 març). *Andrés Serrano lo hizo antes que los titiriteros: 'Piss Christ' y la censura*. The Lighting Mind. Recuperat de: <http://www.thelightingmind.com/piss-christ-y-la-censura/>
- Frankenberry, N. (2018) Feminist Philosophy of Religion, Edward N. Zalta (ed.). *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (ed. estiu 2018), Recuperat de <https://plato.stanford.edu/archives/sum2018/entries/feminist-religion/>
- Freud, S. (1998) *Obras completas XIV. Contribución a la historia del movimiento psicoanalítico. Trabajos sobre metapsicología y otras obras* (1914-1916). (trad. L. Etcheverry, J) Buenos Aires:Amorrortu
- Freud, S. (2013) *Psicoanálisis del arte* (3 edició). Madrid :Alianza editorial.
- Gallagher, B. (2018) *How Einstein Reconciled Religion to Science* . Recuperat de <http://nautil.us/blog/how-einstein-reconciled-religion-to-science>
- Goldstone,J Harrison,G(producers). Jones,T (director) *La vida de Brian*, (1979) [Cinta cinematogràfica] Regne Unit: HandMade Films
- González, A. (2017) *Lo personal es político. Resumen de Política Sexual de Kate Millet* [Vídeo]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=kF6OsrWcNM>
- Gonzalez-Torres,F. (1991). Untitled (Portrait of Ross in L.A.) [Instal·lació] Mides variables. Art Institute of Chicago, Chicago, IL, US [Consulta: 26 de març de 2020] Disponible a: <https://www.wikiart.org/en/felix-gonzalez-torres/untitled-portrait-of-ross-in-l-a-1991>
- Graffiti d'Alexámenos, (85-95 d.C) Museu Palatine Hill, Roma. Disponible a: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/ab/Alexorig.jpg/220px-Alexorig.jpg>

- Hassett, M. (1907). The Ass (in Caricature of Christian Beliefs and Practices). Dins *The Catholic Encyclopedia*. New York: Robert Appleton Company. Recuperat de <http://www.newadvent.org/cathen/01793c.htm>
- Heidegger, M. (1988) *Arte y poesía*. Argentina: F. C. E. Recuperat de https://www.academia.edu/34884407/Martin_Heidegger_Arte_y_Poes%C3%ADa
- Hooks, B . (1995). *Andres Serrano: Body and Soul*. Hong Kong: Takarajima Books
- Hume, David (1799). *Essays and treatises on several subjects*. Williams, ed. . Dublin: Gale ECCO, Print Editions
- Ishida, T. (2000-actualitat) *Sinfest*. Recuperat de <https://www.sinfest.net/view.php?date=2000-01-17>
- Kant, I (1790) *Crítica de la facultad de juzgar*. Recuperat de https://www.academia.edu/36447246/Emmanuel_kant_cri_tica_de_la_facultad_de_juzgar_traduccio_n_pablo_oyarzu_n
- Kate Millet (1970), *Política Sexual* Recuperat de <https://revistaemancipa.org/wp-content/uploads/2017/09/Kate-Millett-Politica-sexual.pdf>
- Lampkin, F . (2018) . *La Nona Ora. Al Juan Pablo II le cae encima un meteorito*. Oscar Otero (ed.), *Historia/Arte (HA!)*. Recuperat de <https://historia-arte.com/obras/la-nona-ora>
- Moreno Seco, M. (1). Cruce de identidades: masculinidad, feminidad, religión, clase y juventud en la JOC de los años sesenta. *Historia Y Política*, (37), 147-176. Recuperat de <https://revistas.ucm.es/index.php/HPOL/article/view/58579>
- Muñoz Martínez, R. (2006) Una reflexión filosófica sobre el arte, *Thémata: Revista de filosofía*, (36) 240-254. Recuperat de https://idus.us.es/bitstream/handle/11441/27829/file_1.
- Profilí, L. (2019). La religión en la “Enciclopedia de las ciencias filosóficas” de Hegel. Diferencias estructurales respecto de las “Lecciones sobre Filosofía de la Religión. *Anales Del Seminario De Historia De La Filosofía*, 36(3), 747-758. <https://doi.org/10.5209/ashf.59760>
- Rigault, X. Robert, M.A. Satrapi, M (productors) Paronnaud, V. Satrapi, M (dir). (2007). *Persépolis*. [Pel·lícula Animació]. França: Sony Pictures Classics
- Russell, Paul and Kraal, Anders, Hume on Religion, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2020 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/spr2020/entries/hume-religion/>
- Salas, A. (2004) Una reflexión sobre Los Cristos de Andrés Serrano.. *Arte, Individuo Y Sociedad*, (16), 117 - 131. Recuperat de <https://revistas.ucm.es/index.php/ARIS/article/view/ARIS0404110117A>

Satrapí, M. (2002) *Persépolis* (7 edició). Barcelona: S.A. Norma Editorial

Schopenhauer, A. (2000). *El mundo como voluntad y representacion*. Madrid: AKAL

Shedden, D. (2014) *Today in Media History: Mr. Dooley: 'The job of the newspaper is to comfort the afflicted and afflict the comfortable'*. Recuperat de <https://www.poynter.org/reporting-editing/2014/today-in-media-history-mr-dooley-the-job-of-the-newspaper-is-to-comfort-the-afflicted-and-afflict-the-comfortable/>

Strachan, B. (2012, abril 12). Fotografia de Graham subjectant el sostenidor *CBC News* Recuperat de: <https://www.cbc.ca/news/canada/british-columbia/muslim-woman-s-bra-photo-sparks-controversy-1.1189940>

Vilapuig, O. Pàgina web de l'artista. Recuperat de <http://www.oriolvilapuig.com/cat/index-links.html>

L'expulsió del paradís és eterna en la seva part principal: així doncs l'expulsió del paradís és definitiva, i la vida en aquest món, ineludible; però l'eternitat de l'esdeveniment fa que, malgrat tot, sigui no solament possible que haguéssim pogut restar permanentment al paradís, sinó que, de fet, hi som permanentment, tant si ho sabem com si no.

(Kafka, 1931, p. 64)

